

ကြားပသူးထိပ်ခိပ်ကိဆူတင်ဆိတလဲအဂီလံ ဧါ? တင်ကစီာ်ဘာ်ဃးမူခိပ်ကလံသီာ်ဝီအတင်ဆိတလဲအသးလါ ကီပယီမုာ်ထိပ်ကလံထံးအဘာ်ကဝီဒီး တင်ကမၤစုၤလီၤတင်ဘာ်ခိဘာ်ထံးခိဖျိခိာ်ဃးန့ဆာ်တင်တတၢ်တနါတဖၣ်အဃိအဂီ

တင်ပရၢအံၤအပူၤတင်တဖၣ်မုာ်ဝဲ တင်ဘာ်ခိဘာ်ထံးတဖၣ် ခိဖျိခိာ်ဃးန့ဆာ် အတင်ဆိတလဲအသးအဃိအဂီတင်နီၤပဂီခိာ်ဃးန့ဆာ် အတင်ဆိတလဲအသးအဂီအ ကျါ ဒီး လၢဂုၤသဝီၣ်လၢကညိကီၤအပူၤဒုသဝီၣ်တဖၣ် အတင်တူၢ်ဘာ်ခိဘာ်လၢန့ဆာ်အတင်ဆိတလဲအဃိ ဒီးခိဖျိတင်မၤသးအံၤအဖိခိာ်အဝဲသ့ၣ်တူၢ်ဆၢခိာ်ဆၢ ဝဲခိလဲာ်တဖၣ်န့ဆာ်ကဘာ်တင်ဘာ်သ့ၣ်ညါအံၤလီၤ

လါယူၤ ၂၀၂၀

တင်ကစီာ်အဂီမိာ်ပုာ်

- မူခိပ်ကလံသီာ်ဝီဒီးန့ဆာ်အတင်ဆိတလဲအသးအဃိ တင်ဘာ်ခိဘာ်ထံးအါအါဂီဂီၤ မၤအသးလၢဟီၣ်ခိခိာ်ဖျိဘာ်ဆၢ လၢကီၤပယီၤအဃိန့ဆာ် မုာ်တင်လၢအစုၤလီၤ ဘာ် ဆၢဒီးတယံာ်ဘာ် ခါလၢကယဲအတီၤပူၤကီၤပယီၤမုာ်ကီး ကတူၢ်ဘာ်တင်ဘာ်ခိဘာ် ထံး ခိဖျိခိာ်ဃးန့ဆာ်အဃိန့ဆာ် ဘူးထိပ်လဲန့ဆာ်လီၤ
- အပူၤကွဲာ်၁၉၈၁တၢ်၂၀၁၀န့ဆာ်အဘာ်ဃးန့ဆာ် တင်ကီၤတင်ခုၣ်အနီၤဂီၤအထီၣ်ဝဲတၢ် ၄၂မၤဒီး ဘာ်တင်တယံာ်ဆိပံးစၢၤအီၤလၢ မုာ်တူၢ်န့ဆာ်ကယၢတလဲအဆၢကတီၢ်န့ဆာ် ကအါထီၣ်ကဒီးဒဲးဝဲလီၤ မူခိပ်စုၤလီၤအဆၢကတီၢ်တဖၣ်စုၤကီး ကဆိတလဲအ သးတူၢ်တလီၤဘာ်ယံာ်ဘာ်ဘိအပတီၢ်လီၤန့ဆာ် ဘာ်တင်တယံာ်ဆိပံးစၢၤအီၤလီၤ ဖဲန့ဆာ်ကယၢ၂၀အန့ဆာ်ဘာ်သး အဘာ်ကဝီဒီးအပူၤ ဝီၣ်လဲာ်ထံကအါထီၣ်ဝဲထံးထံာ်မံ ထာ်၂၀တူၢ်၄၁သ့ဝဲလီၤ တင်စုၤကတီၢ်မူခိပ်စုၤအန့ဆာ်အသီစုၤလီၤလဲန့ဆာ် ပထံာ်ဘာ်လဲ န့ဆာ်လီၤ
- န့ဆာ်ဒီးမူခိပ်ကလံသီာ်ဝီဆိတလဲအသးတဖၣ်အံၤ မၤဘာ်ခိပုၤထုခံာ်ဖိတဖၣ်အ တင်ဖဲးတင်မၤဒီး တင်သ့ၣ်လီၤဖျိလီၤတဖၣ်လီၤ ခိဖျိထံခိာ်, ဟီၣ်ခိာ်လီၤပုာ်, မုာ်အုအိာ် တင်ဒီး တင်ယီၤဃုအဃိပုၤဘာ်ကီၤဘာ်ခဲတဖၣ်လၢအအိာ်ခဲဆိးဝဲလၢတင်တမုာ်တခုၣ် (တင်ဒုးတင်ယၢ)အဘာ်ကဝီဒီးအမုာ်ကညိကီၤတဖၣ် ဘာ်သဂါဝဲဒီးတင်ဖျိတင်ယံာ် ဒီးတင်ကီၤတင်ခဲန့ဆာ်ကျဲၤကျဲၤလီၤ
- မူခိပ်ကလံသီာ်ဝီတဘာ်လီၤဘာ်ခိဘာ်ထံးတဖၣ်အံၤ ဟ့ၣ်ထီၣ်ဝဲတင်ခွဲးတင်ယံာ်လၢပုၤဟီၣ် ခိခိာ်ဖိတဖၣ်အဂီၤဒိသိးကဆိကမိာ်သက့ၤကတၢ် ဆိးကါတူၢ်ဟီၣ်ခိခိာ်လၢပအိာ်အံၤဒိ လဲာ်ဒီး ခါဆူညါလၢတင်ဆိတလဲက့ၤအဂီၤ ထံကီၤခိာ်န့ဒီးကမျါကဘာ်ဂ့ၢ်ကျဲးစး အါထီၣ်ဝဲအဂီၤဒိ ဝဲ မုာ်စုၤကီးကျဲတဘာ်စၢၤလၢတင်ဆိတလဲဆူတင်ဂ့ၢ် မုာ်ဆူတင်အါ လီၤလၢတင်သ့ၣ်ထီၣ်က့ၤဟီၣ်ခိခိာ်အါဆူတင်ဂ့ၢ်အဂီၤ လၢတင်ကရၢကရိအတင်ဂ့ၢ်လီၤ ဘာ်ထွဲဒီးသဲးမုာ်ကျဲၤပံၤကွဲာ်အတင်ဘာ်ထွဲအပူၤ ကြားဒုးဒိာ်ထီၣ်အါထီၣ်ကမျါအတင် ကဲခိာ်ကဲန့ဒီးဆိာ်ထွဲပိာ်မုာ်ပိာ်မၤအတင်ကဲခိာ်ကဲန့ဒီးလီၤ
- လၢတင်မၤစုၤလီၤခိာ်ဃးန့ဆာ်အတင်လီၤဘာ်ယံာ်ဘာ်ဘိ လၢဒုးအိာ်ထီၣ်တင်သံးခု သံပုာ်(DDR)အဂီၤ ပိာ်မုာ်တဖၣ်မုာ်ကဲခိာ်ကဲန့ဒီး န့ၤမူခိာ်ဒီး တင်ဆိတလဲကဆူထီၣ် လဲာ်ထီၣ်ဝဲသ့န့ဆာ်လီၤ
- ဒ်တင်ဂဲၤလီၤလၢတင်မုာ်တင်ခုၣ်ဒီးတင်ဃုတင်ဖိးအဂီၤအသိး(DDR)စုၤကီး ကြားပပံၤလၢ ထံကီၤ ကီၤစုၤတင်ကျဲၤသဲးခိာ်သ့ၣ် အသန့တဖၣ်အ ကျဲၤစုၤကီးလီၤ
- ခိဖျိန့ဆာ်အဃိတင်တတၢ်တနါမၤအသးအါသီမုာ်အိာ်ထီၣ်ဝဲအဆၢကတီၢ်န့ဆာ် လီၤ ကဝီဒီးတင် တင်မၤဂုၤမၤစၢၤဒီးတင်ပိးတင်လီၤလၢ အလီၤအိာ်လၢတင်ကစုၤကါအီၤတဖၣ် ကအိာ်ပံၤစၢၤအဂီၤမုာ်တင်အါဒိန့ဒီးလီၤ တင်ကရၢကရိတဖၣ်လၢအအိာ်တယံာ် ဂါကျဲၤ ဒ်အမုာ် ကလုၤခုၣ်တဖၣ်လၢ တင်စံးကတီၢ်လဲာ်လီၤလဲာ်လီၤသးတဖၣ် အတင်ကရၢကရိဒီး တင်ဘာ်တင်ဘာ်ထံးအါအတင်ကရၢကရိ တဖၣ်န့ဆာ် ဒုးအါထီၣ် တင်မၤလီၤဘာ်တင်က့ၢ်ဘာ်က့ၢ်သ့တဖၣ်ဒီး ရၢလီၤအီၤဆူတင်ကရၢကရိအပူၤသ့ဝဲအ သိး လၢတင်ဒိတဒါတင်ကရၢကရိအတင်ဂ့ၢ်လီၤဘာ်ထွဲအဂီၤစုၤကီးကဲထီၣ် တင်မၤစၢၤမး ဒိခိာ်လီၤ
- တင်သ့ၣ်လီၤဖျိလီၤတင်မုာ်တင်ဘိအုၣ်အသ့ၣ်သိဒ်အမုာ် သဘူၤပုၤလါ(စးၤတော်ပဲ)တ ဖၣ်ဒီး တင်သ့ၣ်တင်ဖျိလီၤလၢအမၤစုၤလီၤခိာ်ဃးန့ဆာ်အတင်ဘာ်ခိဘာ်ထံးတဖၣ်န့ဆာ် ကဲထီၣ်တင်ဘူၤတင်ဖျိခိာ်လီၤကဝီဒီး လၢပုၤသ့ၣ်လီၤတုၤစိၤဟ့ၣ်ဒီးတသ့ၣ်လၢဘာ်ခိ ခိဖျိမူ ခိာ်ကလံ သီာ်ဝီတဘာ်လီၤဘာ်ထံးအဃိလီၤ
- ဒ်တင်ပတုာ်တင်ဒုးအလဲာ်ဃးဃးပံၤပုၤဝဲအသိး ကီၤပယီၤသ့ၣ်ပုၤတဖၣ်လၢအပုၤဒီး တင်မုာ်အကလုာ်အကလုာ်တဖၣ်အကျါ အါဒ်တင်တ ကွါန့ဆာ် အိာ်ဝဲဒ်လၢကညိဒိက လုာ်စုၤတင်ကရၢ(KNU) ဒီးကလုာ်ဒုာ်အဂါ(EAO)တဖၣ် အတင်ပအီၤလဲာ်အဃိ ကီၤ ပယီၤမုာ်ထီၣ်ကလံထံးဘာ်ကဝီဒီးအပူၤ တင်ပတုာ်ဘာ်ဘာ်ခိဘာ်ဃးန့ဆာ်အတင် ဆိတလဲတဖၣ်အဂီၤ စုၤကီးမုာ်အိာ်လၢ(KNU)အတင်ပတုာ်ဒုးအီၤလဲာ် လီၤ
- နီၤတဂၢၤတဂၢၤမုာ်ဂုၤ ဟံာ်ခုၣ်ဃီထာတဖၣ်မုာ်ဂုၤ ဒီးတင်ကရၢကရိတဖၣ်မုာ်ဂုၤ အ တင်သ့ၣ်တင်ဘာ်အသဟီၣ်ဒီးတင်တူၢ်န့ဒိခိာ်ဃးန့ဆာ်တဖၣ်လၢအဘာ်တင်ပံၤဖျိ အီၤ လၢလဲာ်ပံၤဖျိတဘာ်အံၤအပူၤန့ဆာ် ကဲထီၣ်ဝဲတင်ဘူၤတင်ဖျိဖဲးဒိခိာ်လၢတင်မၤဘာ် လီၤဘာ်ထံးက့ၤတင်အဂီၤ လၢတင်အိာ်ကါအိာ်ဒီးဒီးလၢတင်ပံၤဃာ်တင်တီၤတီၤလီၤလီၤအ ဂီၤလၢ ကိာ်ဝဲး၁၉အတင်ဘာ်ခိဘာ်ထံးအဖိလဲာ်န့ဆာ်လီၤ ဘာ်ဆၢဒီးတင်တူၢ်ဆၢခိာ် ဆၢတင်တဖၣ်ဒီးတင်မၤဘာ်ဘူၤဘာ်ခါကျဲၤတင်တဖၣ်အံၤ တတူၤထီၣ်ထီၣ်ဘးလၢပုၤ လၢကတူၤဆၢခိာ်ဆၢ မူခိပ်ကလံသီာ်ဝီအတင်ဆိတလဲလၢခါဆူညါအဂီၤဘာ်ခိာ် လီၤ ဆိဒ်တင်တတူၤထီၣ်ထီၣ်ဘးဝဲလၢတင်မၤအသးလၢဘာ်တင်ထီၣ်ဒုးအီၤ တင်ဘာ်ခိ ဘာ်ထံး ကယံာ်ကထာဝဲခိဖျိန့ဆာ်အတင်မၤမးဂီၤအဃိတဖၣ် အဂီၤန့ဆာ်ဘာ်ခိာ်
- လၢတင်လီၤဘာ်ကဝီဒီးန့ဆာ်အပူၤကဘာ်ကျဲၤဆၢခိာ်မဲဒ်ဒီးတင်မၤအသးတဖၣ်လၢ က ဖဲးမဟူးဂဲၤဒ်တင်ဆိတလဲဒီး အိာ်ဘာ်ဘူၤဘာ်ခါအပတီၢ်အသိးတသ့လၢဘာ်ဘာ် က အိာ်ဝဲလီၤတင်လီၤဒီးန့ဆာ်အသိးတဖၣ်ကဘာ်ဆိတလဲက့ၤတင်လုာ်လဲၤပုၤလၢအ ဘာ်ခိဘာ်ထံး အအါကတင်တဖၣ်မုာ်ဝဲ ပိာ်မုာ်တဖၣ်ဒီးပုၤလၢ နီၤခိကွါဂီၤအဂီၤဘာ်စါ တဖၣ်လီၤ

ပြောင်းလဲရန်အချိန်တန်ပြီလော? မြန်မာနိုင်ငံ အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှု၊ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ လျော့ချရေးနှင့် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်ရည်အကြောင်း

ဤရှင်းလင်းချက်စာလွှာတွင် ကရင်ပြည်နယ် တောင်ပိုင်းရှိ ရွာ (၉) ရွာ၏ အတွေ့အကြုံများကို အဓိက အခြေခံ၍ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု၏ အကျိုး သက်ရောက်မှုများ နှင့် အသိအမြင်များ၊ ထို့အတူ ဒေသခံများ၏ တုံ့ပြန်မှုများနှင့် အခြေအနေနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် ပြောင်းလဲမှုများအကြောင်း တင်ပြချက်များကို အကျဉ်းချုံးဖော်ပြထားသည်။

ဇွန်၊ ၂၀၂၀

အဓိက အသိပေးလိုသည့် အချက်များ

- ဤကမ္ဘာမြေအပေါ် သက်ရောက်နေသော ရာသီဥတု ဆိုးရွားမှု တို့အနက် မြန်မာနိုင်ငံကြောင့် ဖြစ်ရသော ဆိုးရွားမှုများမှာ မရှိသလောက် နည်းပါးသည်။ သို့သော် မြန်မာနိုင်ငံသည် ရာသီဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ဘေးအန္တရာယ်များကိုမူ ခံရနိုင်ခြေ မြင့်မားလျက်ရှိသည်။
- ၁၉၈၁ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၀ ခုနှစ်အတွင်း နေ့စဉ် အမြင့်ဆုံးအပူချိန်သည် ၀.၄°C မြင့်တက်သွားခဲ့ပြီး ရာစုနှစ်အလယ်ပိုင်းလောက်တွင် ထပ်မံ မြင့်တက်သွားဦးမည် ဟု ခန့်မှန်းရရှိသည်။ မိုးရွာသွန်းမှုပုံစံများတွင်လည်း စိုးရိမ်ရလောက်သော ပြောင်းလဲမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာမည်ဟု ခန့်မှန်းရရှိပြီး ၂၁ ရာစု အလယ်ပိုင်းတွင် ပင်လယ်ရေ မျက်နှာပြင်သည် ၂၀ စင်တီမီတာ မှ ၄၀ စင်တီမီတာအတွင်း မြင့်တက်လာနိုင်ပါသည်။ မုတ်သုန်ရာသီပင်လျှင် သိသိသာသာ တိုတောင်းလာပြီ ဖြစ်သည်။
- ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ လူအများစု လုပ်ကိုင်လျက်ရှိ သော စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍကို အထူး သက်ရောက်မှု ရှိစေပါသည်။ ရေကြီးခြင်း၊ မြေဖြိုခြင်း၊ စီးလောင်ခြင်း နှင့် မိုးခေါင်ခြင်းတို့ကို ပိုမိုကြုံတွေ့ကြရသည့် ကရင်ပြည်နယ်ရှိ ပဋိပက္ခဒဏ်သင့် ပြည်သူများကဲ့သို့ ချို့တဲ့၍ ကူကယ်ရာမဲ့သော အုပ်စုများကို ဘေးအန္တရာယ်များက မမျှတစွာ သက်ရောက်လျက်ရှိသည်။
- ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုသည် နိုင်ငံတော်-လူထုအသိုင်းအဝိုင်းနှင့် အာဏာ အထက်အောက်ဆက်ဆံရေးများတွင် ပြောင်းလဲမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာစေရန် လှုပ်ရှားမှု၊ ကျွန်ုပ်တို့ နေထိုင်ရာ ကမ္ဘာကြီးကို ပြန်လည်ပုံဖော်ရေး စသည်တို့ အတွက် အခွင့်အရေးတစ်ခု (သို့မဟုတ် “အရေးပါသော အဆင့်တစ်ခု”) ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ‘ပို၍ ကောင်းမွန်လာအောင် ပြန်လည်တည်ဆောက်ခြင်း’တွင် ရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်းနှင့် အမျိုးသမီးများ၏ ဦးဆောင်မှုကို ထောက်ပံ့ကူညီကာ လူမှုရေး နှင့် နိုင်ငံရေး-စီးပွားရေး ဆက်ဆံမှုများ ပြောင်းလဲခြင်းတို့ ပါဝင်သင့်သည်။
- သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ လျော့ချခြင်း (DRR) တွင် အမျိုးသမီးများက ပိုမိုအရေးပါသော တာဝန်များ ယူလာပါက ဒေသန္တရ ပြောင်းလဲနိုင်စွမ်းအား ကောင်းလာသည်။
- ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်တွင် မျှော်မှန်းထားသည့်အတိုင်း ဖက်ဒရယ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေမူတောင်းအတွင်း၌ DRR လုပ်ဆောင်ချက်များကို ဗဟိုထိန်းချုပ်မှု လျော့ချကာ ဆောင်ရွက်သင့်သည်။ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်ပြီးပြီးချင်း အချိန်တွင် ဒေသခံတို့၏ ကိုယ်တူကိုယ်တူအကူအညီနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ရင်ဆိုင် ဖြေရှင်းခြင်းယန္တရားတို့သည် ဘေးအန္တရာယ်ကို တုံ့ပြန်ရာတွင် အရေးအပါဆုံး

- အချက်များ ဖြစ်သည်။ လူမျိုး-ဘာသာစကားတူရာနှင့် ကိုးကွယ်ရာ ဘာသာတူ ရာတို့ အပေါ် အခြေပြုသည့် ခိုင်မာသော လူမှုအဖွဲ့အစည်းကွန်ရက်များ(‘လူမှု အရင်းအနှီး’)သည် ပြင်ပမှ အသိပညာများအား လက်ခံသင်ယူပြန်လည်အသုံးပြု ခြင်းကို အားပေးတည်တံ့စေပြီး လူမှုရေးရာ အကာအကွယ်ပေးခြင်းကို ဖြစ်ထွန်း မြှင့်မားလာစေပါသည်။
- ကောက်ပဲသီးနှံအသစ်များ (စားတော်ပဲ) ကို ပြောင်းလဲစိုက်ပျိုးခြင်းအပါအဝင် ရာသီဥတုဒဏ် ခံနိုင်သည့် ရေရှည်တည်တံ့သော စိုက်ပျိုးရေးနည်းစနစ်သည် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုကြောင့် စပါးစိုက်ပျိုးခြင်းကို ဆိုးရွားစွာ ထိခိုက်နေ သည့်ဒေသများတွင် ထိရောက်သော လိုက်လျောညီထွေ ပြောင်းလဲမှုတစ်ခု ဖြစ် နိုင်သည်။
- မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကျန်ရှိနေသေးသော ဇီဝမျိုးကွဲများရှိသည့် သစ်တောဖုံးလွှမ်း ရာဒေသ အများစုသည် တစ်နိုင်လုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေးသဘောတူ စာချုပ်တွင် အသိအမှတ်ပြုထားသည့်အတိုင်း မြန်မာနိုင်ငံ အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု စီမံအုပ်ချုပ်ရေး၏ အဓိက တာဝန်များကို ယူသင့်သော ကရင်အမျိုးသား အစည်းအရုံး (KNU) နှင့် အခြားသော EAO များ၏ ထိန်းချုပ်မှု အောက်ရှိ ဒေသများတွင် တည်ရှိလျက်ရှိသည်။
- ဤအစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြထားသော လူတစ်ဦးချင်းစီအလိုက်၊ အိမ်ထောင်စု အလိုက်နှင့် ရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်းများအလိုက် လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်းအားနှင့် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်ရည်တို့သည် ကိုဗစ်-၁၉ ဘေးမှ ရေရှည်တည်တံ့စွာ၊ မျှတစွာ နှင့် သာတူညီမျှရှိစွာ နာလန်ထူရန်အတွက် အရေးပါသော အခြေခံအချက်များ ဖြစ်လိမ့်မည်။ သို့ရာတွင် ထိုတုံ့ပြန်မှုများနှင့် လိုက်လျောညီထွေ ပြောင်းလဲမှု များသည် ရေရှည် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲခြင်းအပေါ် ခံနိုင်ရည်ရှိစေရန်အတွက် လုံလောက်နိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ အထူးသဖြင့် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုကြောင့် ထိခိုက်မှုဒဏ် အများဆုံး ခံရမည်ဟုကြိုတင်တွက်ဆထားသော အခြေအနေများ တွင်လုံလောက်မည်မဟုတ်ပါ။
- တစ်ချို့သော လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၌ ဒေသန္တရအဆင့် လိုက်လျောညီထွေ ပြောင်းလဲမှု နည်းမျိုးစုံများ အလုပ်မဖြစ်တော့သည့် အခြေအနေ ‘ပြောင်းလဲ ရန်တန်ချိန်’သို့ ရောက်ရှိသွားနိုင်ပါသည်။ အထူးထိခိုက်ခံရနိုင်သော သူတို့မှာ ဖယ်ကြည့်ခံထားရသော အုပ်စုများဖြစ်သည့် အမျိုးသမီးများနှင့် မသန်စွမ်းများ ကဲ့သို့သော သူများ ဖြစ်သည်။

တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးခိဖျါမူခိၣ်ကလံၤသီၣ်ဝီၤအတၢ်ဆီတလဲသးတဖၣ်အဃိ လီၤကဝီၤအပတၢ် တၢ်တၢ်ဆါခိၣ်ဆါတၢ်တဖၣ်ဒီးတၢ်ဆီတလဲဒီးတၢ်အိၣ်ဘၣ်ဘျးဘၣ်ဒါတဖၣ်

ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှု၏ သက်ရောက်မှုများ၊ ဒေသန္တရအဆင့် တုံ့ပြန်မှုများနှင့် လိုက်လျောညီထွေ ပြောင်းလဲမှုများ

ကညီကီၢ်စဲၣ်ပာပုးခိၣ်န့ၢ်

စူကတီၢ်မ့ၢ်ဖုၣ်ဘၣ်ဆၢမူခိၣ်ထံတခါထီၣ်ဝဲလီၤ

ကရင်ပြည်နယ်အစိုးရ အရာရှိ :

မိုးရာသီက အချိန်တိုလာပေမယ့် မိုးရေချိန်ကတော့ တိုးလာပါတယ်။

ခိဖျါတၢ်ကတိၤသကိးတၢ်ဒီးကလုၣ်ဒူၣ်တဖၣ်

ခိဖျါကၢ်ခိၣ်လီၤပှီၤအဃိ တၢ်အိၣ်ဆိးလီၤဒီးတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျါးလီၤတဖၣ်စ့ၤလီၤဝဲလီၤန့ၢ် တၢ်စူၤလီၤသီဒီး တၢ်ယီၤထီၣ်သီအဆါကတီၢ်တဖၣ်န့ၣ် မူခိၣ်ထံစ့ၤဝဲလီၤ မူခိၣ်ထံအါဖဲတၢ်စူၤခါအဆါကတီၢ်ဖးဖီန့ၣ်လီၤန့ၢ် ခိဖျါမူခိၣ်ထံအါဝဲအဃိ တၢ်သ့ၣ်လီၤဖျါးလီၤဘၣ်ဘျးတဖၣ်လၢအကတီၢ်ဘၣ်ဘၣ်စံၣ်ပျီတဖၣ်စ့ၢ်ကိး မ့ၢ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ဖုၣ်လီၤအဃိ ဘုတဖၣ်စ့ၢ်ကိးတကထီၣ်အါအါလၢဘၣ်ဘၣ်

ဦးတည်အုပ်စုဆွေးနွေးပွဲမှ :

မြစ်ကမ်းပါးမြေပြိုမှုများကြောင့် စိုက်ပျိုးမြေနဲ့ နေထိုင်ဖို့မြေများ နည်းသထက်နည်းလာပါတယ်။ မိုးဦးစောပိုင်းနှင့် မိုးနှောင်းပိုင်းမှာ မိုးရေချိန်နည်းပါတယ်။ မိုးရာသီအလယ်ပိုင်းမှာတော့ မိုးအများကြီးရွာပါတယ်။ မိုးရေချိန်များတာကြောင့် စပါးကို အချိန်မှန် စိုက်လို့မရဘူး ပြီးတော့ စပါးထွက်ရှိမှုလည်း ပိုနည်းလာတယ်။ စပါး အရင်လို မထွက်တော့ဘူး။

ကူးဘုအလီၤလၢ ကိးကရူးစ့ၢ်, ကညီကီၢ်စဲၣ်အပူၤ

အရှေ့တောင်အာရှသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုဒဏ်ကို အဆိုးဝါးဆုံး ခံစားရပြီး ထိခိုက်လွယ်သော နေရာများထဲမှ တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ၁၉၉၇ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ်အတွင်းတွင် အာရှ၌ ရာသီဥတုဘေးဒဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပွားခဲ့သော သဘာဝဘေးဒဏ် တို့ကြောင့် သေဆုံးမှုများ၏ ၅၅ ရာခိုင်နှုန်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် နိုင်ငံပေါင်း ၄ နိုင်ငံမှ ဖြစ်သည်။

နှစ်စဉ် မုန်တိုင်းများကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင်း အလုံးအရင်းအလိုက် ပြည်တွင်း ရွှေ့ပြောင်းမှုများ နှင့် ထိုင်းနိုင်ငံ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ၊ မလေးရှားနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ များသို့ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိပါသည်။ ၂၀၀၈ ခု နှစ်တွင် နာဂစ်မုန်တိုင်းကြောင့် လူဦးရေပေါင်း ၂၀၀,၀၀၀ ထိသေဆုံးခဲ့ပြီး အများစုမှာ ဧရာဝတီ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်

ဖြစ်ပေါ်လာသော အခက်အခဲများကို ရင်ဆိုင်ရန် ပြင်ဆင်ပေးမှု သို့မဟုတ် ထောက်ပံ့မှု မရှိပါ။ စုဆောင်းငွေ နည်းပါးခြင်းနှင့် ကြွေးမြီ ထူပြောခြင်းတို့ကြောင့် သူရင်းငှား လယ်သမား အများစုသည် မြေယာအား တတ်နိုင်သမျှ ဝင်ငွေရရှိနိုင်ရန် အစွမ်းကုန် အသုံးမချနိုင်ဘဲ ထိခိုက်လွယ်သော ရာသီဥတု အခြေအနေနှင့် ငွေရေးကြေးရေး အကြပ် အတည်းများကို ကြုံတွေ့ကြရသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ သီးနှံထွက်နှုန်းသော ရာသီ တစ်ခုတွင် ငွေရေးကြေးရေးနှင့် ရှင်သန်ရပ်တည်ရန် အခက်အခဲများ သိသိသာသာကြုံရလေ့ရှိပါသည်။

သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်ပြီးပြီးချင်း အချိန်တွင် ဒေသခံတို့၏ ကိုယ်ထူကိုယ်ထ အကူအညီနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းခြင်းယန္တရားတို့သည် ဘေးအန္တရာယ်ကို တုံ့ပြန်ရာတွင် အရေးအပါဆုံး အချက်များ ဖြစ်ပါသည်။ ပြင်ပမှ လုပ်ဆောင်ပေးသူများ သည် အခင်းဖြစ်ရာနေရာသို့ အချိန်အနည်းငယ် နောက်ကျပြီးမှသာ ရောက်လာလေ့ ရှိပါသည်။ ဘေးအန္တရာယ်ကို တုံ့ပြန်မှုတွင် အဓိကကျသော အချက်များမှာ ဒေသခံ ခေါင်းဆောင်များ၏ တစ်ဦးချင်းစီ၏ အရည်အသွေး၊ ကယ်ဆယ်ရေးပစ္စည်းများ နှင့် အခြားသော အရင်းအမြစ်များ ရရှိမှု၊ ကျေးရွာလူကြီး၊ အိမ်ထောင်စုများ နှင့် တစ်ဦးချင်း စီတို့၏ သတင်းအချက်အလက်ကွန်ရက်များနှင့် ချိတ်ဆက်မှု နှင့် ဖြန့်ဝေခြင်းတို့ ပါဝင် သည်။ သတင်းအချက်အလက်များ နှင့် ကယ်ဆယ်ရေးပစ္စည်းများ ရရှိရေးသည် လူမျိုး-ဘာသာစကား နှင့် ကိုးကွယ်ရာဘာသာ (ဗုဒ္ဓဘာသာ) တူရာဖွဲ့စည်းထားသော ကွန်ရက်များတွင် တည်ရှိနေသည့် ဆက်ဆံရေးပေါ်တွင် တစ်စိုင်းတစ်စ မူတည်နေပါသည်။ ထို့အပြင် အစိုးရ နှင့်/သို့မဟုတ် EAO များနှင့် စည်းလုံးမှုရှိသော ဆက်ဆံရေး၊ ကူညီစောင့်မမှုနှင့် အကာအကွယ်ပေးခြင်းတို့ မှာလည်း အရေးကြီးပါသည်။ ထိထိရောက်ရောက် ဆောင်ရွက်နိုင်သော ဒေသခံခေါင်းဆောင်များသည် အစိုးရအရာရှိ များ၊ ဒေသခံစီးပွားရေး လုပ်ငန်းရှင်များ၊ NGO များနှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်း များ ကဲ့သို့သောအကာအကွယ်ပေးနိုင်သူများ၊ (ဖြစ်နိုင်ချေရှိသော) ဩဇာရှိသူများနှင့် အဆက်အသွယ်ကောင်းကောင်းရှိရန်လိုအပ်ပါသည်။

အရှေ့တောင်အာရှသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုဒဏ်ကို အဆိုးဝါးဆုံး ခံစားရပြီး ထိခိုက်လွယ်သော နေရာများထဲမှ တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ၁၉၉၇ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ်အတွင်းတွင် အာရှ၌ ရာသီဥတုဘေးဒဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပွားခဲ့သော သဘာဝဘေးဒဏ် တို့ကြောင့် သေဆုံးမှုများ၏ ၅၅ ရာခိုင်နှုန်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် နိုင်ငံပေါင်း ၄ နိုင်ငံမှ ဖြစ်သည်။

နှစ်စဉ် မုန်တိုင်းများကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင်း အလုံးအရင်းအလိုက် ပြည်တွင်း ရွှေ့ပြောင်းမှုများ နှင့် ထိုင်းနိုင်ငံ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ၊ မလေးရှားနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ များသို့ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိပါသည်။ ၂၀၀၈ ခု နှစ်တွင် နာဂစ်မုန်တိုင်းကြောင့် လူဦးရေပေါင်း ၂၀၀,၀၀၀ ထိသေဆုံးခဲ့ပြီး အများစုမှာ ဧရာဝတီ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်

ဖြစ်ပေါ်လာသော အခက်အခဲများကို ရင်ဆိုင်ရန် ပြင်ဆင်ပေးမှု သို့မဟုတ် ထောက်ပံ့မှု မရှိပါ။ စုဆောင်းငွေ နည်းပါးခြင်းနှင့် ကြွေးမြီ ထူပြောခြင်းတို့ကြောင့် သူရင်းငှား လယ်သမား အများစုသည် မြေယာအား တတ်နိုင်သမျှ ဝင်ငွေရရှိနိုင်ရန် အစွမ်းကုန် အသုံးမချနိုင်ဘဲ ထိခိုက်လွယ်သော ရာသီဥတု အခြေအနေနှင့် ငွေရေးကြေးရေး အကြပ် အတည်းများကို ကြုံတွေ့ကြရသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ သီးနှံထွက်နှုန်းသော ရာသီ တစ်ခုတွင် ငွေရေးကြေးရေးနှင့် ရှင်သန်ရပ်တည်ရန် အခက်အခဲများ သိသိသာသာကြုံရလေ့ရှိပါသည်။

အရှေ့တောင်အာရှသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုဒဏ်ကို အဆိုးဝါးဆုံး ခံစားရပြီး ထိခိုက်လွယ်သော နေရာများထဲမှ တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ၁၉၉၇ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၆ ခုနှစ်အတွင်းတွင် အာရှ၌ ရာသီဥတုဘေးဒဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပွားခဲ့သော သဘာဝဘေးဒဏ် တို့ကြောင့် သေဆုံးမှုများ၏ ၅၅ ရာခိုင်နှုန်းသည် မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် နိုင်ငံပေါင်း ၄ နိုင်ငံမှ ဖြစ်သည်။

နှစ်စဉ် မုန်တိုင်းများကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင်း အလုံးအရင်းအလိုက် ပြည်တွင်း ရွှေ့ပြောင်းမှုများ နှင့် ထိုင်းနိုင်ငံ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ၊ မလေးရှားနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ များသို့ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိပါသည်။ ၂၀၀၈ ခု နှစ်တွင် နာဂစ်မုန်တိုင်းကြောင့် လူဦးရေပေါင်း ၂၀၀,၀၀၀ ထိသေဆုံးခဲ့ပြီး အများစုမှာ ဧရာဝတီ မြစ်ဝကျွန်းပေါ်

ဖြစ်ပေါ်လာသော အခက်အခဲများကို ရင်ဆိုင်ရန် ပြင်ဆင်ပေးမှု သို့မဟုတ် ထောက်ပံ့မှု မရှိပါ။ စုဆောင်းငွေ နည်းပါးခြင်းနှင့် ကြွေးမြီ ထူပြောခြင်းတို့ကြောင့် သူရင်းငှား လယ်သမား အများစုသည် မြေယာအား တတ်နိုင်သမျှ ဝင်ငွေရရှိနိုင်ရန် အစွမ်းကုန် အသုံးမချနိုင်ဘဲ ထိခိုက်လွယ်သော ရာသီဥတု အခြေအနေနှင့် ငွေရေးကြေးရေး အကြပ် အတည်းများကို ကြုံတွေ့ကြရသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ သီးနှံထွက်နှုန်းသော ရာသီ တစ်ခုတွင် ငွေရေးကြေးရေးနှင့် ရှင်သန်ရပ်တည်ရန် အခက်အခဲများ သိသိသာသာကြုံရလေ့ရှိပါသည်။

၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ လီအီကူးအပူ၊ ထံဒိန် နီယူ၊ ကဲထီန်
လ၊ ကီကီးကရူးဝှာ ကညီကီစိန်အပူ

တၢ်အတက့ၢ်လၢတၢ်သ့တၢ်တၢ်တၢ်တၢ်တၢ် နီၤအသီအဂီၢ် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်ရည်စွမ်းမူဘောင်

တၢ်ဃုထံၣ်သ့ၣ်ညါတခါအံၤ ဒီးသန့ၤထီၣ်အသးလၢ တၢ်ကွၢ်ဆိကမိၣ်က့ၤ တၢ်တူၢ်ဆါတၢ်အ
တက့ၢ်လၢ ကီးကပၤဒဲး လၢလံၤဆဲးဆဲးဒီး ဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်သ့တူၢ်ဆါတၢ်အသီပညီဒိအမ့ၢ် တၢ်
အိၣ်ဒီးတၢ်သးဆဲးလၢ တၢ်သ့တူၢ်တၢ်ဒီး ခိၣ်ဆါတၢ်ကီၤခဲးစ့ၤလၢ အဟံၣ်ဘၣ်သ့တူၢ်ကလံၣ်တ
ဖၣ်န့ၣ်လီၤတၢ် တၢ်တူၢ်ဆါခိၣ်ဆါလၢ အတူၢ်လီၤတၢ်လီၤတဖၣ်န့ၣ် ဒီးသန့ၤထီၣ်အသးလၢ ပုၤ
တဖုလၢ အတူၢ်ဘၣ်တၢ်အတၢ်ကူၣ်တၢ်ဆဲးအဖီခိၣ်လီၤတၢ် အဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်အိၣ်ဒီး တၢ်သ့တူၢ်
ဆါတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးလၢ အဟံၣ်သ့တူၢ်ကလံၣ်တဖၣ်ဒီး ကအိၣ်ဒီး ကျိၤကျိၤတဖၣ်လၢ ကအိၣ်
မူဘၣ်ဘျီးဘၣ်ဒါဒီးတၢ်ကီၤခဲးအကတီၢ် လၢကီးနံၤဒဲးတၢ်အိၣ်မူအတၢ်လိၣ်တ ဖၣ်အဂီၢ်အ
သီး လၢတၢ်ကီၤခဲးအဖီခိၣ်ကဆိတလဲက့ၤတၢ်အိၣ်သးတဖၣ် ဒိအမ့ၢ်ပုၤလၢအိၣ်ဒီး တၢ်ဖိခိၣ်
ကမီးခိၣ်တဖၣ် အတၢ်န့ၤအိၣ်ဃၢဒိအိၣ် ပုၤဖျိၣ်ဖိယၢဒိပုၤဂံၢ်စါဘါစါတဖၣ်လီၤ

ကလုၣ်ဒုၣ်တခါဃီ-တၢ်ကတီၤတဖၣ်ဃီဒီး တၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါတကလုၣ်ဃီ အတၢ်ကရၢကရိတ
ဖၣ်န့ၣ် ဒုးအိၣ်ထီၣ် ဘၣ်ကဝီၤအတၢ်ကရၢကရိလၢအဆူၣ် (တၢ်ရလီၤဘၣ်ထွဲအခိၣ်ကျါ) ဒီး
တၢ်ကီၤခဲးတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးမ့ၢ်ဟံၣ်အါထီၣ်ဘၣ်ဆၣ် ဒိဖျိၣ်ဒီးန့ၢ်တၢ် တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သုလၢ
ခိၣ်ဃၢဒိလီၤကဝီၤအဂုၤအဂၤတဖၣ်အဃီ မၤအါထီၣ် ရၢလီၤဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်န့ၢ်ကျါ တၢ်သ့တၢ်
ဘၣ်တဖၣ်ဆူ ဘၣ်ကဝီၤပုၤဒီး ကဲထီၣ်တၢ်ဂံၢ်တၢ်ဘါအဆူၣ်လၢ တၢ်ဒိသဒါကျါဘၣ်ကဝီၤအ
ဂီၢ်လီၤတၢ် လီၤကဝီၤဘူးဒဲးတၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါ အတၢ်ကရၢကရိတဖၣ်န့ၣ် ဆီၣ်ထွဲမၤထွဲ တၢ်မၤစၢၤ
တဖၣ် ဒိအမ့ၢ်တၢ်လၢ အဘၣ်ထွဲဒီး သးဂ့ၢ်ဝီၤညါ တကးဒဲးဘၣ် နီၤသးအဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၢ် ဒီးလၢနီၤခိ
အတၢ်လိၣ်ဘၣ်တဖၣ်အဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၢ် စ့ၢ်ကီးလီၤဒု ခုဖိသဝီဖိတဖၣ် ဒီးပုၤဃုသ့ၣ်ညါတၢ်တဖၣ်စ့ၢ်
ကီး သ့ၣ်ဆူၣ်သးဂဲလၢ ကပၤဖျိထီၣ်ဝဲ တၢ်ဂဲၤဆါထၢၣ် ဒီးတၢ်ဆါခိၣ်ဆါတၢ်ကီၤခဲးလၢ ပ
နီၤကစၢ်ဒဲးဝဲန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်အကီၢ်အလဲ ဒိအမ့ၢ်ပုၤကညီကလုၣ်ဒီး ပုၤဘူးဒဲးတၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါကရၢ
ကရိန့ၣ် အကီၢ်ခိၣ်ဝဲလီၤတၢ် ဖဲကမ့ၢ်တၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ် န့ၤဆါတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး တဘျီလၢလၢ
သီခါတဖၣ် အိၣ်ထီၣ် သီခါဖျိတဖၣ် လၢတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ်ဒီး နီၤလီၤတၢ်မၤစၢၤတဖၣ် လၢ
ပုၤဟ့ၣ်မၤဘူၣ်မၤတီၤအိၣ်တဖၣ်န့ၣ် ဘၣ်တၢ်ယၢထီၣ်အိၣ် တလီၤလီၤလီၤ

ဤသုတေသနသည် “ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်း” တည်းဟူသော ဘက်ပေါင်းစုံမှ ထည့်သွင်း
စဉ်းစားထားသော အယူအဆမူဘောင်ကို လက်ခံကျင့်သုံးထားသည်။ ထိရောက်သော
တုံ့ပြန်မှုများသည် ပါဝင်ပတ်သက်သော သူများအနေဖြင့် မထင်မှတ်သောအပြောင်းအလဲ
တို့၏ ရိုက်ခတ်မှုကို ခံနိုင်စွမ်း၊ စားဝတ်နေရေးပြေလည်စေရန် လိုက်လျောညီထွေ
ကျင့်သုံးနိုင်စွမ်း နှင့် ထိခိုက်လွယ်မှု နှင့် ဘေးဖယ်ကြည့်မှုများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့်
မကြာခဏ- သာတူညီမျှမှုမရှိသော အာဏာဆက်ဆံရေး အခြေအနေကို ပြောင်းလဲနိုင်
စွမ်းပေါ် မူတည်သည်။

လူမျိုး-ဘာသာစကားတူရာနှင့် ကိုးကွယ်ရာ ဘာသာတူရာ အပေါ် အခြေပြုသည့်
ခိုင်မာသော လူမှုအဖွဲ့အစည်းကွန်ရက်များ (‘လူမှု အရင်းအနှီး’) သည် ဘေးအန္တရာယ်
များ တိုးပွားလာသော်လည်း ပြင်ပမှ အသိပညာများအား လက်ခံသင်ယူ ပြန်လည်
အသုံးပြုခြင်းကို အားပေးတည်တံ့စေပြီး လူမှုရေးရာ အကာအကွယ်ကို ဖြစ်ထွန်း
မြှင့်မားလာစေပါသည်။ ဒေသခံ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကွန်ရက်များသည် စိတ်ဓာတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ
နှင့် နာမ်ဝိညာဉ်ပိုင်းဆိုင်ရာနစ်မျိုးစလုံးကို ဂရုစိုက်မှုပေးစွမ်းနိုင်ပြီး ရုပ်ဝတ္တုပိုင်းဆိုင်ရာ
အကာအကွယ်ပေးမှုနှင့် ကူညီစောင့်မူတို့ကိုလည်း ပေးစွမ်းနိုင်ပါသည်။ ရပ်ရွာတွင်း
ကိုယ်တူကိုယ်ထ အကူအညီပေးရန်အတွက် လှုံ့ဆော်ရာတွင် ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ကရင်
လူမျိုးဖြစ်ခြင်းပိသေသ၏ အရေးပါမှုများကို ရွာသားများနှင့် သုတေသီများက ထောက်
ပြုလိုပါသည်။ လူအများစုကလည်း သဘာဝဘေးအန္တရာယ် ကျရောက်နေချိန်တွင်
ဘုန်းကြီးများက ခိုနားစရာ ကူညီထောက်ပံ့ခြင်းနှင့် လူအများ၏ လှူဒါန်းမှုများကို မျှဝေ
ပေးခြင်း စသည်တို့ကို ဖော်ပြပြောဆိုကြသည်။

တက်ကျ၊လီ၊ကျ၊ဘက်က၊ ဒီးတံမ၊ဖု၊လီ၊ကျ၊ ခိပ်ပ၊န၊ဆ၊ခိပ်အတံမ၊ဘက်ခိဘက်ထံး တံအ တံကရ၊ကရိတဖှံ လ၊အခိပ်သုင်လီ၊အသး လ၊ဘက်က၊တဖှံအပူ၊ အတံမ၊ဖု၊လီ၊ အခိဘတဖှံ ဘက်ပံပံပျ၊လီ၊အီ၊လ၊ လံပံပံပျ၊အီ၊လီ၊ တံလီ၊လ၊ဘုဟုတထွေးလ၊တ ဖှံနု၊ ကြးသုင်လီ၊ကျ၊ တံသုတံသုအသီ ဒိအမု၊သဘုဖျ၊လီ၊(စးတော်ဝဲ)တဖှံ ဒီး တံသုတံတံဖျ၊လ၊ အမ၊ဘက်ခိ ခိပ်ပ၊န၊ဆ၊ ဖှ၊ဒီး တံဆ၊မုခိပ်ကလံ၊သီ၊ဝီ၊ လ၊တဘက် လိပ်ဘက်စးတဖှံ (CRS)အခိဘတဖှံ ဖှ၊ကီး ဘက်ပံပံပျ၊လီ၊ဝဲလ၊ ပု၊ဟုတံကစီ၊တဖှံ လီ၊ မ၊နု၊တံမ၊လီ၊ ဒီဖျ၊ တံလံ၊ဒီဖျ၊အတံတု၊ဘက်ခိဘက်တဖှံ ဒီးမု၊ဟုခိပ်နု၊ကျ၊ ဆူတံလီ၊အဂု၊အဂ၊ လ၊ကီ၊ပယီ၊ပု၊တဖှံနု၊ ကကထီ၊ တံဘျူးတံဖှိပ်ဖးဒိပ်လီ၊ လ၊ တံကမ၊အီ၊တံပု၊ထုစံ၊ဖိတဖှံ အတံသုတံဘက်အဂီ၊ ကြးပံထံ ဒီးဘျူးစံ မ၊သကီးတံ ဒီး တံသုတံတံဖျ၊ အပု၊ကျ၊ဘက်ကုင်သုတဖှံနု၊ မု၊တံလ၊အလိပ်တခါလီ၊

တံကရ၊ကရိလ၊ အဂဲ၊လိပ်လ၊ တံမ၊ဖု၊လီ၊ တံဘက်ခိဘက်ထံး ဒီဖျ၊နု၊ဆ၊အယ် (DRR) အပူ၊ ပိပ်မုင်တဖှံ မု၊ဟံးထီ၊ဖိပ်ထီ၊ တံမ၊ဒီးလ၊ ဘက်ကစီ၊အပူ၊ တံဆီတလဲလီ၊ဆီက အိပ်ထီ၊ဝဲသုလီ၊ တံလံ၊ဒီဖျ၊လ၊ အဒီးနု၊ဘက်ဝဲ ဒီဖျ၊ တံလံ၊ယုဖးယုမ၊ ဆူကီ၊ကျ၊တံ တဖှံအယ် ပိပ်မုင်တဖှံ အတံသုတံဘက်အီ၊ထီ၊ လ၊တံကခိပ်ကနံ၊တက၊ နု၊လီ၊ ပိပ်မုင်တနု၊နု၊ ပံပျ၊တံဂု၊ဒီဖျ၊ ခိပ်ပ၊န၊ဆ၊အယ် ဖဲတံကီ၊ဘဲ တံဘက်ခိဘက်ထံး အိပ် ထီ၊တဘျီလံလ၊ အခါ ပိပ်မုင်ပိပ်မ၊ဒီး ပု၊လ၊အကီ၊စံ၊ဘဲတဖှံနု၊ ဘက် တံထံ၊နု၊အီ၊ လ၊မု၊ပု၊တဖှံလ၊ အတံတု၊တံခိပ်တံနု၊ ဖှ၊ဝဲဒီး (ကိပ်ခိပ်နု၊တံဆ၊ယု ဒီး တံဆ၊ သံ သတု၊ အဂု၊အဂ၊တဖှံ)အယ ဝိ တံဘက် တံနု၊နု၊ကျ၊ကျ၊လီ၊

မု၊အိပ်ဒီးတံမ၊လီ၊ လ၊အဂု၊ဒီး တံမ၊ဖု၊လီ၊အလီ၊တဖှံနု၊ လ၊တံတု၊ဆ၊ခိပ်ဆ၊တံအ ကီ၊ ကထီ၊ဘဲတံအပု၊တံတံလီ၊ တံလီ၊လ၊ အယံ၊ဒီးကီ၊ခဲဝဲလီ၊ ဒီးတံလီ၊လ၊အိပ် လ၊တံဒုးတံယ၊အဘျီကစီ၊တဖှံနု၊ ဒိသံ၊ဒီး ကဆီတလဲမ၊ဂု၊ထီ၊ကျ၊ ခိပ်ပ၊န၊ဆ၊ အတံဆီတလဲအဂီ၊ (KNU)ဒီး ထံကီ၊ပဒိပ် ကဘျူးစံမ၊သကီးတံအဂီ၊ အိပ်ထီ၊ဝဲသုလီ၊ လ၊လံပံပံပျ၊အီ၊အပူ၊ ပကထံ၊ဘက် တံအဒိလ၊ တံစိကစီ၊ ခဲဖုအံ၊ ဘျူးစံဒီး မ၊သကီး တံလ၊ တံမ၊ဖု၊ပု၊ဘက်ကီ၊ဘဲခဲ လ၊ထံခိပ်ခိပ်ယု၊ အယ်တဖှံနု၊လီ၊

ဘက်ဆံဒီး လ၊ကျ၊ဆ၊ နု၊ဆ၊အတံမ၊ဘက်ခိဘက်ထံးလ၊ အကယံဒီးတဖှံအဂီ၊ ထံတံမ၊ ဖု၊ဒီး တံအိပ်ဘက်ဘျူးဘက်ခါလ၊တံမ၊အသးအဖိခိပ်နု၊ တတု၊ထီ၊ထီ၊ဘဲလ၊ ဝဲလီ၊ဝဲ လ၊ဘက် ဝဲသုလီ၊ လ၊အတု၊ဘက် နု၊ဆ၊အတံမ၊ဘက်ခိဘက်ထံး တဖှံနု၊ လ၊ဆ၊က တံခဲအံ၊အဂီ၊ တံဆ၊ဝဲနု၊ အမ၊မု၊ဘက်ဆံ ဒိတံထီ၊ခွဲးပံစ၊ဝဲ လ၊ဆု၊ ဖှ၊နု၊အတံ ပု၊ နု၊ဆ၊အတံမ၊ဖု၊လ၊အဂီ၊ကဆု၊ထီ၊တံတဖှံ အိပ်ထီ၊ဝဲသုအယ် ခါလ၊ကယံနု၊ သဝီတဖှံအံ၊ကဘက်ကွ၊ဆ၊ခိပ်မဲဝဲ ဒီးတံကီ၊တံခဲနုးတဖှံ နု၊ မ၊အသးသုဝဲလီ၊ တံ ဟးဂု၊ဟးဂီ၊ဒီး တံဘက်ခိဘက်ထံး ဒီဖျ၊ မုခိပ်ကလံ၊သီ၊ဝီ၊ နု၊ဆ၊အတံဆီတလဲအသး အ ယံတဖှံ နု၊ တမု၊ဒိပ်ဝဲလ၊ တံဆ၊ကီ၊ကျ၊ တံကျ၊ဘက်ကုင်သုလ၊ ဘက်တံဒီးနု၊ဘက်အီ၊ ဖှ၊ဝဲ အယ်ဘက် (ဒိပစံးတံအသး တမု၊လ၊ တံစံးဆ၊ဒီး ကျ၊ကျ၊လ၊ ကကွ၊ဆ၊ခိပ်မဲ တံ ဘက်ခိဘက်ထံးတဖှံ တအိပ်လ၊ဘက် အယ်ဘက်) မု၊မု၊တံမု၊ မု၊လ၊တံကွ၊ဆ၊ခိပ်မဲ တံကီ တံခဲလ၊ တံတထံ၊ဆီပံစ၊အီ၊သုင်တဖှံ ဟဲဘက်ဝဲ သတု၊ကလံ၊တံလီ၊လီ၊ တံလီ၊ဒီး ခုသဝီတနု၊အဂီ၊ ထံတံအိပ်မု၊ဘက်ဘျူးဘက်ခါ ဒီးနု၊ဆ၊အတံဆီတလဲအသး ကျ၊ကျ၊တဖှံ နု၊ တနု၊တသုလ၊ဘက်) မု၊မု၊တံမု၊ တု၊ပံ၊ဝဲခဲဆု ကဘက်ဆီတလဲကျ၊တံအပု၊လီ၊နု၊ လီ၊ ပိပ်မုင်ပိပ်မ၊တဖှံ၊ ပု၊ဖှိပ်ဖိယံဖိတဖှံဒီး ပု၊လ၊နု၊ခိပ်ကီ၊တလ၊ပု၊တဖှံနု၊ မု၊ ပု၊တဖှံလ၊ ဘက်ခိဘက်ထံးအါကတံဂီ၊လီ၊

လ၊လံပံပံပျ၊အီ၊အပူ၊ ပံပျ၊ထီ၊ဝဲခဲ ခုသဝီကမျ၊အတံထံ၊လ၊ မုခိပ်ကလံ၊သီ၊ဝီ၊အ တံဆီတလဲအသးအဖိခိပ်တဖှံဒီး DRR အတံပံပံပျ၊လ၊ တံဘက်ခိဘက်ထံးတဖှံ ဖဲတံ တတံ၊တနု၊ (ထံခိပ်ခိပ်ယု၊မု၊အုအိပ်တံဒီးတံလ၊ဒုးကီ၊ခဲပု၊ကျ၊ပု၊ကညီတဖှံ) မ၊အသး ဝဲ၊အလီ၊ခဲအဂု၊ နု၊လီ၊ တံသုတံတဖှံအံ၊ မု၊တံဆီကမိပ်ကျ၊တံပံထံတဖှံ လီ၊တံလီ၊ ဆဲး ဒိပ်ခိပ်ယံယံလ၊ အဒီးသနု၊ထီ၊အသးလ၊ အပူ၊ကျ၊အနု၊တဖှံအပူ၊ ထံခိပ်ခိပ် ယု၊အတံကျ၊ဆ၊ခိပ်မဲ အဖိခိပ်လီ၊ တံထံ၊လ၊ အပံခိပ် လီ၊ကစီ၊ တံတု၊ဆ၊ နု၊ဆ၊ အတံတတံ၊တနု၊တဖှံ ဒိတံအကီ၊ခိပ်အသး ဒီးတံထံ၊လ၊ အပံပံပျ၊ထီ၊ဝဲလ၊ တံလံပံ ပံပျ၊ဒီး သနုလံပံပံပျ၊ လ၊ကီ၊ပယီ၊အပူ၊ ဒိအဝဲသုင်အတံပံပံပျ၊တံအကီ၊ခိပ် လ၊ခါ ဆုည၊အဂီ၊တဖှံနု၊ တဒိသံးလိပ်အသးဘက် တံသုတံတံဖျ၊ကျ၊ကျ၊ (CRS) ဒိအမု၊တံ သုင်လီ၊ဖျ၊လီ၊တံမု၊တံဘဲ လ၊အတု၊နု၊ခိပ်နု၊မုခိပ်ကလံ၊သီ၊ဝီ၊ အတံဆီတလဲဒီး တံ မု၊တံဘဲ လ၊အသးက၊ တဖှံနု၊ ကကထီ၊ကျ၊တဘီ လ၊အဒုးဘျူးစံ တံထံ၊လီ၊ဆီ ခဲခါအံ၊လီ၊

လူထုအခြေပြု လိုက်လျောညီထွေ ပြောင်းလဲခြင်းနှင့် လူထုအခြေပြု သဘာဝ ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ လျော့ချခြင်းဆိုင်ရာ စစ်စစ်လေ့လာချက် နမူနာများကို ဤ အစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြထားသည်။ စပါးအထွက်နှုန်း ဆိုးရွားစွာ ထိခိုက်နေသော ဒေသ များတွင် ကောက်ပဲသီးနှံအသစ်များ (စားတော်ပဲ) ပြောင်းလဲစိုက်ပျိုးခြင်း အပါအဝင် ရာသီဥတုဒဏ်ခံနိုင်သည့် ရေရှည်တည်တံ့သော စိုက်ပျိုးရေး (CRSA) ၏ နမူနာများ အကြောင်းကိုလည်း သတင်းပေးသူများက အစီရင်ခံထားသည်။ ထို အတွေ့အကြုံများ မှတစ်ဆင့် သင်ယူကာ မြန်မာနိုင်ငံရှိ အခြားသော ထိခိုက်ခံစားရနိုင်ခြေရှိသော လူမှု အသိုင်းအဝိုင်းများအား မျှဝေခြင်းဖြင့် အကျိုးကျေးဇူးများ ရနိုင်ပါသည်။ စိုက်ပျိုးရေးသိပ္ပံ ဆိုင်ရာ ပညာရပ်အယူအဆများနှင့် ပူးပေါင်း၍ ဒေသခံလယ်သမားများ၏ အသိပညာ ဖွံ့ဖြိုးစေရန်အတွက် သုတေသနများ ထပ်မံလုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

အမျိုးသမီးများအနေနှင့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ လျော့ချရေး (DRR) တွင် ပိုမို အရေးပါသော တာဝန်များ ယူလာသောအခါ ဒေသန္တရ ပြောင်းလဲနိုင်စွမ်း အားကောင်း လာသည်။ အိမ်နီးချင်း ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားအဖြစ် လုပ်ကိုင်ခဲ့ရာမှ ရရှိခဲ့ သော အတွေ့အကြုံများကြောင့် ဦးဆောင်လုပ်ကိုင်နိုင်စွမ်းများ ရရှိလာကြောင်း အချို့ အမျိုးသမီးများက အစီရင်ခံကြသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ အမျိုးသမီးများနှင့် အခြား သော ဖယ်ကြည့်ခံရမှုများသည် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှု၏ နောက်ဆက်တွဲသက်ရောက် မှုများကို ခံနိုင်ရည် အထူးအားနည်းကြောင်း တွေ့ရပြီး ဘေးအန္တရာယ်များ (ကိုရိုနာ ရောဂါပိုး ကပ်ရောဂါအပါအဝင်) ကို မမျှမတခံစားရလေ့ရှိကြသည်။

ပိုမိုကောင်းမွန်သော လေ့ကျင့်မှုများနှင့် ရင်းမြစ်များ ရှိပါက ပို၍ စနစ်ကျသော ထိရောက်သော တုံ့ပြန်မှုများကို လုပ်ဆောင်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ဝေးလံခေါင်သီသော ပု၊ပဋိပက္ခဒဏ် ခံရသော ဒေသများတွင် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုကို မြေရင်းရန်အတွက် အစိုးရ နှင့် KNU အကြားတွင် တိုးမြှင့်ထားသော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ ဖြစ်လာ နိုင်ခြေရှိသည်။ ဤအစီရင်ခံစာတွင် ထိုအာဏာပိုင်နှစ်ဘက်မှ ရေဘေးကယ်ဆယ်ရေး လုပ်ငန်းများတွင် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်မှု သာမကများကို ဖော်ပြထားသည်။

သို့ရာတွင် ထိုတုံ့ပြန်မှုများနှင့် လိုက်လျောညီထွေ ပြောင်းလဲမှုများသည် ရေရှည် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုဒဏ် ခံနိုင်ရည်ရှိရန်အတွက် လုံလောက်မည် မဟုတ်ပါ။ လက်ရှိ တွင် ထိုရွာ (၉) ရွာသည် သဘာဝဘေးဒဏ်ကို ခံနိုင်ရည်ရှိနေသော်လည်း လွန်ခဲ့သော နှစ်အနည်းငယ်က အစွန်းရောက်သော ခန့်မှန်းမှုများဟု သတ်မှတ်ခဲ့သော ဆိုးရွား ပြင်းထန်သည့် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှု အခြေအနေများသည် လက်ရှိတွင် ဖြစ်နိုင်ခြေ ရှိ နေသောကြောင့် အနာဂတ်တွင် ၎င်းရွာများသည် အခက်အခဲများ ကြုံလာနိုင်ပါသည်။ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှု၏ ရလဒ်တစ်ခုဖြစ်သည့် ဆုံးရှုံးမှုနှင့်ပျက်စီးမှုသည် ပြင်ပမှ အသိပညာများကို လက်ခံသင်ယူ ပြန်လည်အသုံးပြုနိုင်မှု နည်းပါးခြင်းကြောင့် (ဆိုလိုသည်မှာ မြေရင်းနိုင်စွမ်းများ ကုန်ဆုံးလာသောကြောင့်) သာမဟုတ်ဘဲ ပိုမိုဆိုးဝါး ကာ မျှော်မှန်း၍ မရသော ဘေးအန္တရာယ်များ၏ သဘောသဘာဝကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာ ရခြင်း ဖြစ်သည်။ တစ်ချို့ရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်းများ၌ ဒေသန္တရအဆင့် လိုက်လျောညီထွေ ပြောင်းလဲမှု နည်းဗျူဟာများ အလုပ်မဖြစ်တော့သည့် အခြေအနေ 'ပြောင်းလဲရန် အချိန်တန်ချိန်' သို့ ရောက်ရှိသွားနိုင်ပါသည်။ အထူးထိခိုက်ခံရနိုင်သော သူတို့မှာ ဖယ်ကြည့်ခံထားရသော အုပ်စုခွဲများဖြစ်သည့် အမျိုးသမီးများနှင့် မသန်စွမ်းများကဲ့သို့ သော သူများ ဖြစ်သည်။

ဤအစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြထားသော ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု နှင့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ် ဖြစ်နိုင်ခြေ လျော့ချရေး (DRR) အပေါ် ရပ်ရွာလူထု၏ ထင်မြင်ချက်အများစုသည် ဘေးအန္တရာယ်ကျရောက်ပြီးချင်း အခြေအနေကို အဓိက အသားပေးထားပါသည်။ ဤသို့ဖြစ်ခြင်းမှာ ပြီးခဲ့သော နှစ်များအတွင်း ရေကြီးမှုကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ကြုံတွေ့ ခဲ့ရသည့် နေရာဒေသတွင် သုတေသနကို ပြုလုပ်ထားသောကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

တၢ်ပၤတၢ်ပြးတၢ်ဂ့ၢ်ကီၤခဲတဖၣ်

ကီၢ်ပယီၤ (မုၢ်ထံကီၢ် လၢဘၣ်တၢ်ပၤအီၤ ဒ်ပဒိၣ်ပပုၤ ဆူထံဖိကီၢ်ဖိဘၣ်ဆၢ)သနူလၢ DRR ဒီး CCAအကီၢ် အိၣ်ပၢ်စၢၤလဲၣ်န့ၣ်လီၤဘၣ်ဆၢဒီး လၢတၢ်ဂဲၤလိၣ်မၤတၢ်အကီၢ် တတူၤထီၣ် ထီၣ်ဘးဒီးဘၣ်တၢ်ဘျးစဲပၢ်ဖုၣ် မၤသကိးတၢ်လၢ KNUဒီး ပဒိၣ်ပပုၤအပူၤန့ၣ် ကပြးအိၣ်ဒီး တၢ်ပိးတၢ်လီၤ လၢအဘျးဒီးအိၣ်ဒီး ကျိၤကျဲတဖၣ် လၢကဟံးထီၣ်ဖိၣ်ထီၣ် မၤလၢပုၤတၢ်တိၣ်ကျဲ တဖၣ်အကီၢ်လီၤတၢ်ဘျးစဲလၢ DRRဒီး CCAအဘၣ်စၢၤစ့ၢ်ကိး ကပြးအိၣ်ထီၣ် လီၤထီၣ် ဒီးကပြးတၢ်န့ၣ်ပၢ်အီၤ ဒ်ကျိၤကျဲလၢကမၤလၢပုၤ တၢ်မၤစၢၤ လီၢ်ကဝီၤအတၢ်တုၤ ဆၢ န့ၣ်ဆၢအတၢ်မၤဘၣ်ဒ်ဘၣ်ထံးတၢ်အကီၢ်န့ၣ်လီၤ

မုၢ်ကွၢ်ကဒါက့ၤ တၢ်စံၣ်စါတဲစါအပူၤ ဒီဖျိလၢကညီဒီကလုၢ်စၢၤဖျိကရၢKNU ဒီးကီၢ်ပယီၤသး အဘၣ်စၢၤ တၢ်သဘၣ်ဘျးတၢ် ဒုးတၢ်ယၢတဖၣ်အပီၤ ကမုၢ်ဘၣ် ကွၢ်ဆၢခိၣ်ဒီး တၢ်မၤ ဘၣ်ဒ်ဘၣ်ထံး ခွဲးယၢတဖၣ် အိၣ်ဝဲအါမးလီၤဒ် ၆၂၀၂န့ၣ်န့ၣ် ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်, ပယီၤသးဒီး KNU ကညီဒီကလုၢ်စၢၤဖျိကရၢ အဘၣ်စၢၤ အၢၣ်လီၤတုၤလိၣ်သကိး လၢကဆိကတီၢ် တၢ်ဒုး တၢ်ယၢဘၣ်ဆၢ တၢ်မၤလိၣ်ဖိမဲ တၢ်သဘၣ်ဘျးတၢ် အိၣ်ယၢတဖၣ်လၢ လၢတၢ်စုကဝဲကရၢက ရိတဖၣ်အဘၣ်စၢၤ တၢ်စံးဆၢလၢ တၢ်ဃုတုၤ ဖိး အကီၢ် တအိၣ်ဒ်ဘၣ် ပုၤအါဂၤဒီး ပုၤကလုၢ် တဖၣ် ဘၣ်အိၣ်ဒ်ဒ်လၢ တၢ်သ့ၣ်ဆၢသးဆၢအဖၢမုၢ်လီၤ

တၢ်ပိးထံတဖၣ်အံၤ ဘၣ်တၢ်မၤအီၤ လၢကညီဒီကလုၢ်စၢၤဖျိကရၢ ဒီးပယီၤသး အတၢ်ပၤကျိၢ် ကျိၢ်အသး အလီၢ်ကဝီၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ လၢလီၢ်ကဝီၤဒ်န့ၣ်တဖၣ်အပူၤ ဒီးသနူလီၤသးလၢ တၢ်ခးပတုၣ်တၢ်ဒုးအလံၤ ဃံးဃၢ်အဖီခိၣ် ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်, ပယီၤသးဒီး KNU ဟံးန့ၣ် တၢ် စိတၢ်ကမီၤ ဂၤမံၤမုၢ်ဒီးထၢဖျိ တၢ်ပိးတၢ်လီၤ လၢအလိၣ်တဖၣ် လၢလီၢ်ကဝီၤအတၢ်ကရၢက ရိတဖၣ် အအိၣ်ဒီး မၤစၢၤကျဲလီၢ်ကဝီၤ တၢ်လၢအလိၣ် တဖၣ်ဒ် အမုၢ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချဲမုၢ်ဂ့ၢ် တၢ်က့ၣ်ဘၣ်က့ၣ်သ့မုၢ်ဂ့ၢ် အကီၢ်န့ၣ်လီၤ လၢKNU တၢ်ပၤပုၤဘၣ်ဃးဒီး ခိၣ်ဃၢၤန့ၣ်ဆၢမုၢ်ခိၣ် ကလံၤသိၣ်ပိးအတၢ်ဆိတလဲသး အတၢ်ဂ့ၢ်ကီၤခဲတဖၣ်အကီၢ်န့ၣ် ထံကီၢ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျး ဒီးသ့ၣ် ပုၤကီၢ်တီၢ်ကျဲၤ န့ၣ် တၢ်ပၤပုၤဃၢ်သ့ၣ်ပုၤဒီး ခိၣ်ဃၢၤန့ၣ်ဆၢဝဲကျဲၤဟံးန့ၣ်ပၢ်စၢၤမုၢ်ခိၣ် လီၤ KNU အရှၢသးသနူလၢ ဟံၣ်ခိၣ်သ့ၣ်ပုၤအဖီခိၣ် မုၢ်ဝဲ ဘၣ်ဃးဒီး န့ၣ်ဆၢအတၢ်တုၤတၢ်တီၤတဖၣ်န့ၣ် ကအိၣ်လၢ ဖဲဒ်ဒ်ရၢၣ်သန့ဒီး က လုၢ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ပၤသးခွဲးယၢအပူၤ ဒ်လၢညါအသး ကအိၣ်လၢ ဒုသစီအတၢ်ပၤအဖီလံၤလီၤ

ကီၢ်ပယီၤသ့ၣ်ပုၤတဖၣ် လၢအပုၤဒီး တၢ်မုၢ်အကလုၢ်အကလုၢ်တဖၣ်အကျိၢ် အါဒ်တၢ်တက့ၢ် န့ၣ် အိၣ်ဝဲဒ်လၢ ကညီဒီကလုၢ်စၢၤဖျိကရၢ(KNU) ဒီးကလုၢ်ဒုၣ်အဂၤ(EAO)တဖၣ် တၢ်ပၤ တၢ်ပပြးအဖီလံၤလီၤ လၢတၢ်မၤစၢၤလီၤ န့ၣ်ဆၢအတၢ်ဆိတလဲအဖီခိၣ် န့ၣ်ဆၢတၢ်အိၣ်ယၢၤ ထူးတၢ်တဖၣ်မုၢ် တၢ်လၢအကါဒိၣ်ဒီး ဒီး KNU မုၢ်တၢ်ကရၢကရိ လၢအဆီၣ်ထွဲမၤစၢၤဒုသစီ ဖိတဖၣ် လၢက အိၣ်ဆိးဘၣ်ဘျးဘၣ်ဒါ လၢန့ၣ်ဆၢအတၢ်ဆိတလဲသးအပီၤ ဒ်တၢ်အၢၣ်လီၤ လၢတၢ်ပတုၣ်တၢ်ဒုးလံၤဃံးဃၢ်အသး ကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်ကလံၤစိး န့ၣ်ဆၢအတၢ်ဆိတလဲသး သးအဖီခိၣ် တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ ပပပြးတဖၣ်ကပြးအိၣ်လၢ KNUအတၢ်ရဲၣ်ကျဲၤ အဖီလံၤလီၤ (ကီၢ်ပယီၤ၂၀၁၅,NCA,ဖး၃၂၅) ဘၣ်ဆၢဒီး လၢန့ၣ်ဆၢတၢ်ဆိတလဲသးအဖီခိၣ်န့ၣ် မုၢ်ဆါ တနံၤအံၤ လၢကီၢ်ပယီၤအပူၤ ကျိၤကျဲလၢကမၤပုၤထီၣ်တၢ်အကီၢ်မုၢ်ဂ့ၢ်, ကသ့ၣ်ထီၣ်က့ၢ်တၢ်အ သီအကီၢ်မုၢ်ဂ့ၢ်, လီၢ်ကဝီၤဖိအတၢ်ပုၤက့ၣ် မုၢ်ဒ်ဒ်တၢ်လၢအစ့ၢ်ဒီး ဘၣ်တၢ်လုၢ်ပိၣ်ထွဲဒ်ဒ် ပုၤကျဲဘၣ်က့ၣ်သ့တဖၣ် အတၢ်န့ၣ်ကျဲ ဒ်အမုၢ် ထံကီၢ်လၢပဒိၣ်အတၢ်ပၤဆူထံဖိကီၢ်ဖိအသး န့ၣ်လီၤ ဒ်ကီၢ်ပယီၤမုၢ် ထံကီၢ်လၢပဒိၣ်တဖၣ်န့ၣ်တၢ်စိတၢ်ကမီၤလၢလံၤသးဆူဒီး ပဒိၣ် မုၢ်လီၤခါသးအတၢ်ပၤအသး အတၢ်ပပပြးကျိၤကျဲတဖၣ်မုၢ် တၢ်ဟံးန့ၣ်တၢ်စိကမီၤ ပုၤတုၣ်ဒီး ကလုၢ်ဒုၣ်တဖၣ် ဘၣ်တၢ်ဆိတၢ်ဆိတၢ်အီၤ အစိးစိးလီၤန့ၣ် ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါ အီၤပုၤမဲၣ် ပုၤနီၤလီၤ

စီမံအုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ ပြဿနာများ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အဓိက (အထက်မှအောက်သို့ စီးဆင်းသောအာဏာဖြစ်သော်လည်း) သဘာဝဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်နိုင်ခြေ လျော့ချရေး (DRR) နှင့် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲလာမှု နှင့်အညီ လိုက်လျောညီထွေ နေထိုင်ခြင်း (CCA) ဆိုင်ရာ မူဝါဒများ ချမှတ်ပြီး ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ခြင်းတွင် ဟာကွက်များ ရှိနေပြီး တပြေးညီ မဖြစ်ပါ။ KNU နှင့် ပြည်နယ်အစိုးရ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှု အပါအဝင် ဒေသခံ အာဏာပိုင်များသည် ထိုနည်းမျှဟူသောများကို လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် ပြုပြင်ရန်အတွက် မှန်ကန်သော နည်းစနစ်နှင့် အရင်းအမြစ်များ လိုအပ်သည်။ ထို့အပြင် DRR နှင့် CCA အကြားရှိ ချိတ်ဆက်မှုများကို လည်း ပိုမိုအားကောင်းလာအောင် ဆောင်ရွက်သင့်ပြီး ရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်း၏ ဘေးဒဏ် ခံနိုင်မှုကို အထောက်အပံ့ ပေးရန်အတွက် အခြားသော တွဲဘက်နည်းလမ်းများကို နားလည်သင့်သည်။

သမိုင်းကြောင်းအရ ထိုကရင်လူမျိုးစု အများစုသည် အစိုးရနှင့် KNU ကြား လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခ အခြေအနေများကြောင့် စနစ်အရ လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်ခံရမှုများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ခံစားခဲ့ရသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် မြန်မာ အစိုးရ စစ်တပ်နှင့် KNU တို့သည် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေးကို သဘောတူခဲ့ကြ သော်လည်း ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခဖြစ်စေသည့် ပြဿနာများ ကို ငြိမ်းချမ်းရေး ဖြစ်စဉ်က မဖြေရှင်းပေးနိုင်သေးပါ။ လူများစွာနှင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း များစွာတို့အနေနှင့် စိတ်ဒဏ်ရာရနေဆဲ ဖြစ်ပါသည်။

သုတေသနကို “အုပ်ချုပ်ခွင့်အာဏာများ ရောနှောနေသော”ဒေသတွင် လုပ်ဆောင်ထား ပါသည်။ ထိုဒေသတွင် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်အရ မြန်မာအစိုးရ စစ်တပ်နှင့် KNU နှစ်ဘက်စလုံးမှ အာဏာကို ကွဲပြားစွာ ရယူထားပြီး ရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်းများမှ အရင်းအမြစ်များ ကောက်ခံကာ ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေး ကဲ့သို့သော ဝန်ဆောင်မှုများ ပေးပါသည်။ KNU အတွင်းတွင် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှု ဆိုင်ရာ ကိစ္စပြဿနာများ၏ တာဝန်များကို စိုက်ပျိုးရေးနှင့်သစ်တောဦးစီးဌာန နှင့် KNU သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ကာကွယ်ရေးကော်မတီတို့က တာဝန်ယူထားပါသည်။ KNU ၏ မြေယာမူဝါဒသည် သဘာဝသယံဇာတ စီမံအုပ်ချုပ်မှုနှင့် စပ်လျဉ်းသော ကိစ္စ များတွင် ဖက်ဒရယ်မူဘောင်နှင့် ကိုယ့်ကြံ့ခွာကိုယ်ပြဋ္ဌာန်းခွင့်ဘောင်အတွင်းမှ ရှေးရိုး နည်းလမ်းအတိုင်း ရပ်ရွာမှ ထိန်းသိမ်းခြင်းကို အားပေးပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကျန်ရှိနေသေးသော စီမံမျိုးကွဲများရှိသည့် သစ်တောဖုံးလွှမ်းရာဒေသ အများစုသည် ကရင်အမျိုးသားအစည်းအရုံး(KNU) နှင့် အခြားသော EAO များ၏ ထိန်းချုပ်မှုအောက်ရှိ ဒေသများတွင် တည်ရှိနေသည်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို လျော့ချ ရေး နှင့် လိုက်လျောညီထွေ ပြောင်းလဲနေထိုင်နိုင်ရန် ဒေသတွင်း အရင်းအမြစ်များ ထောက်ပံ့ပေးရေးတို့တွင် ထိုသဘာဝသယံဇာတများ၏ ကဏ္ဍသည် အရေးကြီးပြီး KNU သည် တစ်နိုင်လုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်မှ အသိအမှတ် ပြု ထားသည့်အတိုင်း

ကျိုကျဲလၢကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဆီတလဲတၢ်တဖၣ်

မူဒိၣ်ကလံးသီၣ်စီၤအတၢ်ဆီတလဲအသးအဖီဒိၣ် ကိၣ်ဝဲတၢ်ဆီသံသ့အိၣ်ထီၣ်ကဒုးအိၣ်လဲၤတလၢကွဲၣ် တၢ်တူၢ်န့ၣ်န့ၣ်အပတီၢ် လၢဒုးသဝီဖိတဖၣ်တူၢ်ဝဲန့ၣ်န့ၣ်လီၤဖဲထဲဖိကီၢ်ဖိဘၣ်ကွဲၣ်ဆၢၣ်မဲၣ် တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကီၢ်တၢ်ဆီအခါ ဟံၣ်ဖိဃီဖိလၢ အလဲၤမၤတၢ်လၢ ကီၢ်ကွဲၣ်တဲၣ်တဖၣ် ဘၣ်ဟဲက့ၤကဒါက့ၤ (မ့တမ့ၢ်) ကဆုၤလီၤ ကျိၣ်စ့အဂီၢ် တၢ်ကီၢ်တၢ်ဆီ အိၣ်ထီၣ်ဝဲဒီး တဆၢဘၣ်ကျိၣ်စ့, တၢ်သ့တၢ်သ့ၣ် လၢကဘၣ်တၢ်ဆီအီၤတဖၣ် အပူၤကလံးတအိၣ်, ကျဲမ့ၢ်လၢဘၣ်တၢ်ဆီအီၤလၢတၢ်လဲၤတၢ်က့ၤအဂီၢ်တဖၣ်ဟးဂီၤဝဲ, ပုၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်အတၢ်မၤဒုးယၢ်စ့ၤလဲၤတဖၣ် အိၣ်ထီၣ်ဒီး တၢ်ဖိအိၣ်မၤအိၣ်အကျိၣ်အကျဲတဖၣ်စ့ၢ်ကီၢ် တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးအိၣ်ထီၣ်ဝဲလီၤ

တၢ်ထံၣ်လီၤသးဒီးပုၤလၢအဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ကစီၣ်

ပိၣ်မ့ၢ်အါဂၤ ဘၣ်လဲၤခိၣ်ခိၣ်မၤ တၢ်ဆူၣ်ကီၢ်တဲၣ်လီၤတၢ်အံၤမ့ၢ် လၢဒုးသဝီအပူၤ တၢ်ဖိလီၤမၤလီၤစ့ၤဝဲ, တၢ်ပနံၣ်တၢ်ကတၢ် အလီၢ်တအိၣ်ဒီး ဒုၣ်ကမၣ်တဖၣ် အါထီၣ်ဝဲ အဃီလီၤ ပိၣ်မ့ၢ် လၢအလဲၤမၤတၢ်လၢထံၣ်ကီၢ်ဂၤတဖၣ်အံၤ မ့ၢ်ဟဲက့ၤဆူၣ်သဝီန့ၣ် ကဆိးကါက့ၤ တၢ်ကွဲၣ်ဘၣ်ကွဲၣ်သုဒီး တၢ်လဲၤဒီဖျိ လၢအဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲတဖၣ် ဘၣ်ယး ဒီး တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ဒီး တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အဂ့ၤအဂၤတဖၣ်လီၤ

အပြောင်းအလဲဖြစ်စေနိုင်သော နည်းလမ်းများ

ရာသီဥတု ပြောင်းလဲခြင်းနှင့် ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါ ပေါင်းလိုက်သောအခါ ဒေသခံပြည်သူများ၏ ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်း ယန္တရားကို ခံနိုင်ရည်ရှိသည်ထက် ပိုမိုဖိအားဖြစ်ပေါ်စေသော သဘာဝဘေးတစ်ခု ဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။ ပြည်သူလူထု၏ ကျန်းမာရေးအပေါ် ရုတ်ချည်း သက်ရောက်မှုများနှင့်အတူ ထိုင်းနိုင်ငံရှိ (သို့မဟုတ် ထိုင်းနိုင်ငံမှပြန်လာသော) ရွှေ့ပြောင်းလုပ်သားများထံမှ ငွေပေးပို့မှု လျော့ကျသွားခြင်း၊ စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ ထုတ်ကုန်များ၏ ဈေးရင်းများကျဆင်းခြင်း နှင့် ကုန်ပစ္စည်း ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေး ဆက်သွယ်မှုလမ်းကြောင်းများ ဆိုးရွားစွာ ပျက်စီးသွားခြင်းတို့ကြောင့် နေ့စားလုပ်သား အခွင့်အရေးများ ပိုမိုနည်းပါးလာမှုများ ဖြစ်ပေါ်စေပြီး ရေရှည်တွင် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းလုပ်ငန်းများ ထိခိုက်ခြင်း ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။

အဓိက သတင်းပေးသူနှင့် အင်တာဗျူးခြင်း :

အမျိုးသမီးတွေက များသောအားဖြင့် ထိုင်း နိုင်ငံကို ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ကြတယ် ဘာလို့လဲဆိုတော့ ဒီမှာက ကုန်ထုတ်စွမ်းအားနည်းတယ်၊ ဈေးကွက် မရှိဘူး၊ အကြွေးတွေလည်း များလာတယ်။ ပြောင်းရွှေ့သွားတဲ့ အမျိုးသမီးတွေက ကျန်းမာရေးနဲ့ဆိုင်တဲ့၊ စွမ်းရည်နဲ့ဆိုင်တဲ့ အတွေ့အကြုံတွေ၊ အတွေးအမြင်တွေ ရရှိလာပြီး အဲဒါတွေကို ရွာတွေမှာ ပြန်လည်အသုံးချကြတယ်။

နီၣ်တဂၤဂုၤတဂၤဂုၤမ့ၢ်ဂုၤ ဟံၣ်ဒုၣ်ဃီထာတဖၣ်မ့ၢ်ဂုၤ ဒီးတၢ်ကရၢကရီတဖၣ်မ့ၢ်ဂုၤ အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ် အသဟီၣ်ဒီး တၢ်တူၢ်န့ၣ်န့ၣ် န့ၣ်ခိၣ်ယၢၤန့ၣ်ဆၢၣ်တဖၣ် လၢအဘၣ်တၢ်ပံၤဖျါအီၤ လၢလံၣ်ပံၤဖျါတဘျီအံၤအပူၤန့ၣ် ကထီၣ်ဝဲတၢ်ဘျီတၢ်ဖျိ အိၣ်ထီၣ်တဖၣ်ဒီးဒိၣ်လၢ တၢ်မၤဘၣ်လီၤဘၣ်စးက့ၤတၢ်အဂီၢ်, လၢတၢ်အိၣ်ကါအိၣ်ခိၣ်ဒီး လၢတၢ်ပၤယၢ်တၢ်တီၤလီၤလီၤအဂီၢ် လၢကီၢ်ဝဲဒံးၣ် အတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးအဖီလီၤန့ၣ်လီၤ ဘၣ်ဆၢၣ်ဒီး ဒုးသဝီတဖၣ်မ့ၢ်တဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤစၢၤလၢအရဲဒိၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဒီး လၢကကွဲၣ်ဆၢၣ်မဲၣ်တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးအဂီၢ် ကမ့ၢ်တၢ်လၢအကီၢ်ခဲဝဲလီၤ လီၤဆီဒုၣ် တၢ်ကိၣ်ရိၣ်န့ၣ်တၢ်ဆီသံသ့အိၣ်ထီၣ် မ့ၢ်ပုၤကွဲၣ်အလီၢ်ခဲန့ၣ် ပုၤကညီကဒဲကဒဲ အတၢ်မၤစၢၤလီၤသး ဒီးတၢ်မၤထီၣ်မၤထီၣ် အတၢ်ဖိတဖၣ်တဖၣ် လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ်အိၣ်န့ၣ် ပမ့ၢ်လၢဝဲသပုၤတၢ်တသ့လၢဘၣ်န့ၣ် န့ၣ်ဆၢၣ်တၢ်တတၢ်တနါ အိၣ်ထီၣ်မ့ၢ်ဝဲ, ဒီသိးကသ့ၣ်ထီၣ်က့ၤကဒီးတၢ်လၢတၢ်လီၤသီအဂီၢ် အကါဒိၣ်ကတၢ်အကျိၣ်တခါမ့ၢ်ဝဲ တၢ်မၤစၢၤဆီညီညီအိၣ်လၢလီၤကဝီၤန့ၣ်အပူၤတဖၣ်ဒီး တၢ်တူၢ်လီၤဘၣ်ထွဲလီၤသကးသးကဒဲကဒဲန့ၣ်လီၤ တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အသဟီၣ် ဒီးတၢ်ဆိးကျိးဘျးစဲတဖၣ် လၢအဘၣ်တၢ်ပံၤဖျါအီၤ လၢလံၣ်ပံၤဖျါတဘျီအံၤအပူၤ န့ၣ် ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကကထီၣ်ဝဲ ခါဆူၣ်ကျိၣ်ကျဲ လၢတၢ်ဒိတဒါအိၣ်ဘျီအိၣ်ခါ တူၢ်ဆၢၣ်တၢ်တတၢ်တနါလၢအကဟဲတဖၣ်လီၤ

မူဒိၣ်ကလံးသီၣ်စီၤ တဘၣ်လီၤဘၣ်စးတဖၣ်အံၤ ဟ့ၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢပုၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိတဖၣ်အဂီၢ် ဒီသိးကဆီကမိၣ်သက့ၤက့ၤ တၢ်ဆိးကါတၢ်ဟီၣ်ခိၣ် လၢပအိၣ်အီၤဒီလဲၣ်ဒီး ခါဆူၣ်ညါလၢတၢ်ဆီတလဲက့ၤအဂီၢ်, ထံကီၢ်ခိၣ်န့ၣ်ဒီးကမျိၢ်ကဘၣ်ဂုၣ်ကျဲး စးအါထီၣ်ဝဲအဂီၢ်,

မ့တမ့ၢ်ကျဲးဘၣ်စၢၤလၢတၢ်ဆီတလဲဆူတၢ်ဂ့ၢ်, မ့တမ့ၢ်ဆူတၢ်အလီၤတၢ်ဆိးလီၤစ့ၤလီၤတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံး လၢအကထီၣ်လၢ န့ၣ်ဆၢၣ်အတၢ်တတၢ်တနါအဃီဒီး တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢအပဲအိၣ်ထီၣ် လၢတၢ်တူၢ်ဆၢၣ်တၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးအဃီ တဖၣ်န့ၣ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်က့ၤလၢ ပိၣ်မ့ၢ်ပိၣ်မၤဒီး ပုၤလၢဘၣ်တၢ်ထီၣ်အိၣ်ထီၣ်ဆိးအီၤတဖၣ်အဂီၢ်, ဒီသိးအဝဲသ့ၣ်စ့ၢ်ကီၢ် ကန့ၣ်လီၤမၤသကီးတၢ်လၢတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်တၢ်မၤအပူၤ ဒီဖျါတဆီတလဲဘၣ်လီၤက့ၤတၢ်ဒီး တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤဂုၤမၤသီထီၣ်တၢ်န့ၣ်လီၤ လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်က့ၤဟီၣ်ခိၣ်အံၤဆူတၢ်ဂုၤအဂီၢ် လၢတၢ်ကရၢကရီအတၢ်ရဲလီၤဘၣ်ထွဲဒီး သဲစးမ့ၢ်ကျိၢ်ဝဲကွဲၣ် အတၢ်ဘၣ်ထွဲအပူၤ ကပြဲဒုးဒိၣ်ထီၣ်အါထီၣ် ကမျိၢ်အတၢ်ကိၣ်ခိၣ်ကနီၤ ဆီၣ်ထွဲပိၣ်မ့ၢ်ပိၣ်မၤအတၢ်ကိၣ်ခိၣ်ကနီၤစ့ၢ်ကီၢ်လီၤ

လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်သကးတၢ်ယုတၢ်ဖိအတၢ်ဖိတဖၣ်မၤန့ၣ် လၢထံကီၢ်စၢ်ဖျိတၢ်ဘျီသ့စးဒိၣ်သ့ၣ်အပူၤ မ့ၢ်တၢ်မၤန့ၣ် တဖၣ်လဲၣ်န့ၣ် ကြးမၤစၢၤလီၤပဒိၣ်အတၢ်ဖိၣ်ပံး DRRအတၢ်ဖိတဖၣ်မၤန့ၣ် တၢ်ဟ့ၣ်ကွဲၣ်အိၣ်ထီၣ်ဝဲလီၤ တၢ်ဟ့ၣ်ပလီၢ်လၢခါဆူၣ်ညါန့ၣ် န့ၣ်ဆၢၣ်အတၢ်ဆီတလဲကအါထီၣ်ဒီးအဖီဒိၣ် ကီၢ်ပယီၤကြးဆီကမိၣ်ဆိပံးစၢၤ တၢ်လီၤတၢ်လီၤ ဆဲးဒိၣ်ဒိၣ်ယီၤယီၤ လၢကဆီတလဲလတၢ်မၤလီၤမၤဘၣ်က့ၤ တၢ်အဂီၢ်လီၤ တၢ်အမိၢ်ပုၤလၢကြးဘၣ်တၢ်ဆီတလဲအီၤ ဒီသိးတၢ်လဲၤဒီဖျါကျဲးဆၢၣ်မဲၣ် န့ၣ်ဆၢၣ်အတၢ်တတၢ်တနါဖးဒိၣ်တဖၣ် (ပံၤဃုၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်တၢ်

ဤအစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြထားသော တစ်ဦးချင်းစီအလိုက် အိမ်ထောင်စုအလိုက်နှင့် ရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်းအလိုက် စွမ်းဆောင်ရည်များနှင့် ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းတို့သည် ကိုဗစ်-၁၉ အကျပ်အတည်းကာလတွင် ရေရှည်၊ မျှတစွာနှင့် သာတူညီမျှမှုရှိစွာ နာလန်ထူနိုင်ရန်အတွက် အခြေခံအချက်အလက်များ ဖြစ်ပါသည်။ သို့ရာတွင် အရေးပါ အရာရောက်သော အကူအညီများ မရရှိပါက ရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရာတွင် အခက်အခဲများနှင့် ကြုံတွေ့နိုင်ပါသည်။

အထူးသဖြင့် ကိုရိုနာဗိုင်းရပ်စ် လွန်ကာလတွင် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ငန်းများအတွက် ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းမှ အကူအညီသည် မသေချာတော့ပေ။

ထို့ကြောင့် ဘေးအန္တရာယ်များ ဖြစ်ပြီးနောက်ပိုင်းတွင် “ပို၍ ကောင်းမွန်လာအောင် ပြန်လည်တည်ဆောက်ခြင်း”၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအနေဖြင့် ဒေသခံအဖွဲ့အစည်းများ နှင့် လူမှုအရင်းအနှီးတို့ကို ထောက်ပံ့ပေးရန်မှာ ယခင်ကထက် ပို၍ အရေးကြီးလာပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြထားသော စွမ်းဆောင်ရည်များနှင့် ကွန်ရက်များသည် ထောက်ပံ့မှုများရရှိသည့်သွားသော အခြေအနေတွင်သဘာဝဘေးအန္တရာယ် တုံ့ပြန်မှု၏ အနာဂတ် ဖြစ်ကြောင်း သက်သေပြလာနိုင်ပါသည်။

ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုသည် နိုင်ငံတော်-လူထုအသိုင်းအဝိုင်းနှင့် အာဏာအထက်အောက်ဆက်ဆံရေးများတွင် ပြောင်းလဲမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာစေရန် လှုပ်ရှားမှု။

ကျွန်ုပ်တို့ နေထိုင်ရာ ကမ္ဘာကြီးကို ပြန်လည်ပုံဖော်ရေး စသည်တို့အတွက် အခွင့်အရေးတစ်ခု (သို့မဟုတ် “အရေးပါသော အဆင့်တစ်ခု”) ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များကြောင့်ဖြစ်သော ဆုတ်ယုတ်မှုများနှင့် တုံ့ပြန်မှုမှတစ်ဆင့် ပေါ်ပေါက်လာသော အခွင့်အလမ်းများသည် လိုက်လျောညီထွေပြောင်းလဲနိုင်သော နည်းပညာနှင့် ဆန်းသစ်သော နည်းလမ်းများမှတစ်ဆင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ထိခိုက်ခံစားရနိုင်ခြေရှိသော၊ ဖယ်ကြည့်ခံထားရသော အသိုင်းအဝိုင်းများကို သာတူညီမျှမှုရှိစွာ ပါဝင်နိုင်ရန်အတွက် ပို၍အခွင့်အလမ်းများ ပေးနိုင်ပါသည်။ ပို၍ သာလွန်ကောင်းမွန်အောင် ပြန်လည်တည်ဆောက်ခြင်းတွင် ရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အမျိုးသမီးများ၏ ဦးဆောင်မှုကို အားပေးကာ လူမှုရေးနှင့် နိုင်ငံရေး-စီးပွားရေး ဆက်ဆံရေးများ ပြောင်းလဲလာခြင်းတို့ ပါဝင်သင့်ပါသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေး ဖြစ်စဉ်တွင် မျှော်မှန်းထားသည့် အတိုင်း ဖက်ဒရယ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေမူဘောင်အတွင်းရှိ DRR လုပ်ဆောင်ချက်များကို ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချသင့်ကြောင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ခိုင်ခိုင်မာမာ ထောက်ပြသော အချက်တစ်ချက်လည်း ရှိနေပါသည်။

အိတကူတလၢ)တဖၣ် ကန့ၣ်အဂီၢ်မုၢ်တၢ်မနုၤတဖၣ်လဲၣ်တၢ်ဖၢၣ်တၢ်ခဲအိၣ်ထီၣ်လၢ၊ န့ဆၢၣ် အတၢ်ဆီတလဲအဖၢ် ကီၢ်ပယီၤမုၢ်တၢ်ဒိတၢ်ထံးဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲဒီး EAOအပုၤခိၣ်ပုၤန့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်ပတၢ်ပြဲးအပူၤတဖၣ်ဒီး ပုၤမၤစၢၤတၢ်တဖၣ် ကဘၣ်န့ၣ်လီၤဟံးထီၣ်မုၢ်ဒါမုၢ် တၢ်အကါ ဒိၣ်တဖၣ်လီၤန့ၣ် ခိၣ်န့ၣ်တဖၣ်ကြၢၤ၊ ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါ ဆီၣ်ထွဲအိၣ်ဒီးသိး ကမၤထီၣ်ဒီး မၤဂ့ၤထီၣ် ပုၤဂ့ၢ်ဝိၣ်ဒီးယၢ်လၢ၊ ပုၤခဲလၢၢ်အဂီၢ် လီၤဆီၣ်တၢ်လၢပုၤဂံၢ်စၢ်တဖၣ်အဂီၢ် မုၢ် တၢ်အကါဒိၣ်က တၢ်တခါလီၤန့ၣ်

ရေၤရှည်တွင် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော အနေအထား အမျိုးမျိုး တို့မှာ စိုးရိမ်ဖွယ်များပြားလာသောအခါ မြန်မာနိုင်ငံတွင် “နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်း လိုက်လျောညီထွေ ပြောင်းလဲခြင်း” နှင့် ပတ်သက်၍ ထူးခြားသော စူးစူးစိုက်စိုက် တွေးခေါ်ဆောင်ရွက် မှုမျိုး လိုအပ်နေပါသည်။ အနာဂတ်တွင် တွေ့ကြုံရမည့် အကြီးစား ရာသီဥတု ဘေးအန္တရာယ်များ (စားရေရိက္ခာ ဖူလုံမှုပျက်စီးလာနိုင်ခြင်းအပါအဝင်) ကို ကျော်လွှား နိုင်စေရန် မည်သို့သော အကြီးစား ပြောင်းလဲမှုများ လိုအပ်ပါသနည်း?

ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှု အကျပ်အတည်းများကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏အခြေအနေ ထိခိုက် လာမည်ဆိုပါက EAO အုပ်ချုပ်မှုပိုင်းဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များနှင့် ဝန်ဆောင်မှု ပေးသူများ သည် အရေးပါသော တာဝန်များ ယူကြရမည် ဖြစ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် ဖယ်ကြည့်ခံထား ရပြီး ထိခိုက်လွယ်သော အုပ်စုများ အပါအဝင် လူသားအားလုံး၏ အခွင့်အရေးကို ကာ ကွယ်၍ ထောက်ခံအားပေးသော နည်းလမ်းများဖြင့် လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် ၎င်းတို့ကို တွန်းအားပေးရန်နှင့် ထောက်ပံ့ပေးရန်မှာ အရေးကြီးလာမည် ဖြစ်ပါသည်။

တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးမိၢ်ပှၢ်တဖၣ်

ပှၢ်ကိၣ်ဘၢတဖၣ်(လၢဆီၣ်တၢ်ပိၣ်မုၢ်တဖၣ်)န့ၣ်ကဲထီၣ်တၢ်မၤစၢၤလၢတၢ်မၤဘၣ်ဘျီဘၣ်ခါ က့ၤတၢ်ဖဲတၢ်တၢ်တၢ်တၢ်အဆၢကတီၢ်အခါလၢတၢ်တီၢ်တၢ်လၢအကျဲအကပူၤဒ်လဲၣ်

ဒူသဝီအတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးလၢအကါဒိၣ် တဖၣ်

တၢ်ကတိၣ်ကတီၢ်သးလၢကကွၢ်ဆၢဒ်မဲၣ်တၢ်တၢ်တၢ်တၢ်အဂီၢ်ဒီးဂီၢ်ဂီၤအူတၢ်မၤစၢၤပှၢ်ကိၣ်

- + တၢ်ဟ့ၣ်မၤစၢၤတၢ်အိၣ်ကဒုအလီၤတဖၣ်,တၢ်ရၤလီၤတၢ်ကစီၣ်ဘၣ်ဘးမူဒိၣ်ကလံၤသီၣ်ဝီၤ အကစီၣ် ဒီဖျါကွၢ်လၢလိၣ်ဒီး ကျဲတၢ်ကစီၣ်ဘျးဝဲအကျဲတဖၣ်လၢ လီၤကဝီၤကလုၢ် ဒုၣ်အတၢ်ကတီၢ်,တၢ်မၤစၢၤအဝီၤအလီၤလၢဘၣ် တၢ်ကတိၣ်ကတီၢ်ဆီၣ်ပၣ်စၢၤအီၤတဖၣ်
- + ဒဒ်သိးထံကီၢ်ပဒိၣ်ဒီး ဃုဒီး EAO အတၢ်ကရၢကရိတဖၣ် ကမၤသကိးတၢ်အဂီၢ်, ဒုးအိၣ် ထီၣ်ဂီၢ်ဂီၤအူစ့မီၤပှၢ် လၢကမၤန့ၣ် အီၤညီတက့ၢ်

ကိၣ်ဒိၣ်ထံးတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်လိၣ်လၢတၢ်မၤဘၣ်လီၤဘၣ်စးက့ၤတၢ်အဂီၢ် (ဘျီထီၣ်သကိးအါန့ၣ်အလီၤ)

- + သ့ၣ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်က့ၤ ကျဲဒီးတီၤတဖၣ်, တၢ်ဂ့ၤထီၣ်က့ၤထံက့ၢ်ကိၣ်ဒိၣ်တဖၣ်, သ့ၣ် လီၤက့ၤသ့ၣ်မ့ၢ်ပၣ်တဖၣ်, တဝီၤက့ၤသ့ၣ်ပှၢ်တဖၣ်
- + လၢတၢ်မၤဘၣ်လီၤဘၣ်စးက့ၤတၢ်အတၢ်မၤအပူၤလၢတၢ်ရဲၣ်လီၤကျဲလီၤအခါမ့ၢ်ဂ့ၤ, လၢတၢ် ဖဲထီၣ်ဖိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤတဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, လီၤကဝီၤဒိၣ်န့ၣ်တဖၣ်ပၣ်ဘုဒ်ဒီး ပိၣ်မုၢ်တဖၣ်စ့ၢ်ကိး ဒုးဟံးန့ၣ်အီၤမူဒါတက့ၢ်

တၢ်နီၤလီၤဟ့ၣ်လီၤအါထီၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့တဖၣ်,တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်မၤလိၣ်ထံဖိကီၢ်ဖိတဖၣ် အဂီၢ်ဒီးတၢ်ဆီတလဲမၤဘၣ်ဘျီဘၣ်ခါလၢခါဆူညါအဂီၢ်

- + ဒီးသန့ၤထီၣ်အသးလၢ ပှၢ်ထုစံၣ်ဖိတဖၣ်အတၢ်သးဆးအဖီဒိၣ်, ဒူသဝီတၢ်ကရၢကရိက ဘၣ်မၤစၢၤအဝဲသ့ၣ် လၢကယုတၢ်မၤအသိဒ် အမ့ၢ်သ့ၣ်လီၤက့ၤတၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘိအသိ တဖၣ် (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ဘုၣ်အိၣ်ဘျီအိၣ်တၢ်လံၤတဖၣ်, လၢတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျဲးအပူၤ နီၤ ဟ့ၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့လၢအဘၣ်ဘျီဘၣ်ခါလၢတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျဲးအဂီၢ်ဒီးနီၤဟ့ၣ်တၢ်ဖိး တၢ်လီၤလၢအလိၣ်တဖၣ်, အိးထီၣ်တၢ်မၤလိၣ်က့ၢ်တဖၣ် လၢပှၢ်ထုစံၣ်ဖိတဖၣ်ကမၤလိၣ်ဘၣ် တၢ်ဒ်သိးသိးအဂီၢ်ဒီး ကနီၤဟ့ၣ်လိၣ်သကိးသးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ် တၢ်လဲၤဒီဖျါတဖၣ်အဂီၢ်

မူဒိၣ်ကလံၤသီၣ်ဝီၤအတၢ်ဆီတလဲသးဒီးခိၣ်ယၢန့ၣ်အတၢ်မၤလိ

- + ဒူသဝီလီၤကဝီၤဖိတဖၣ်ဒီး ဃုတဖၣ်န့ၣ် ပၣ်ဖျိဝဲပှၢ်အဂၢၢ်အတၢ်လဲၤဒီဖျါတဖၣ် ဒီဖျါထး ဒိၣ်အတၢ်စးတၢ်ကတီၢ် တဆီဘၣ်တဆီမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဒီဖျါတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျဲတဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤဒီး တၢ်ဟ့ၣ် ဒီဟ့ၣ်နီၤသကိး တၢ်လဲၤဒီဖျါဒီးအိၣ်မူဘၣ်လီၤဘၣ်စးက့ၤတၢ်တဖၣ် ဆူတၢ်လီၤအဂၢၢ် လၢ ကီၢ်ပလီၤအပူၤ, ဒ်အမ့ၢ်“တၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်လၢနီၤကစၢ်ဒုၣ်ဝဲအတၢ်လဲၤဒီဖျါဆီတလဲသး” အ သိးန့ၣ်လီၤ

ဒူသဝီလီၤကဝီၤအတၢ်ကိၣ်ကဲန့ၣ်

- + တၢ်ပတၢ်ပၤဒီးခိၣ်န့ၣ်တဖၣ် (ထံကီၢ်ပဒိၣ်ဒီးEAOs)တဖၣ်န့ၣ် ကပြဲပၣ်ဒိၣ်ပၣ်ကဲဒီးဆီၣ်ထွဲ ဒူသဝီ လီၤကဝီၤခိၣ်န့ၣ်, တၢ်ကရၢကရိဒီးပိၣ်မုၢ်ပိၣ်မၤတဖၣ် လၢအဂဲၤလိၣ်တၢ်လၢတချး န့ၣ်ဆၢ တၢ်တတၢ်တၢ်န့ၣ်အသးဒီးဘၣ်န့ၣ်လီၤ

အဓိက အကြံပြုချက်များ

ထီၣ်ခိုက်လွယ်သော လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများ(အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများ) ကို ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှု ဘေးအန္တရာယ်များနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် ပြောင်းလဲရာတွင် သာတူညီမျှမှုရှိစွာ ပြောင်းလဲလာအောင် မည်ကဲ့သို့ ထောက်ပံ့မှု ပေးနိုင်မည်နည်း?

ရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်းမှ ဦးစားပေး အကြံပြု ချက်များ

ဘေးအန္တရာယ်အတွက် ပြင်ဆင်ထားခြင်းနှင့် ရေတို အရေးပေါ် ကူညီမှု

- + လုံခြုံသော နားခိုရာ ထောက်ပံ့ခြင်း၊ ရေဒီယိုနှင့် လူမှုကွန်ရက်များမှတစ်ဆင့် ဒေသခံ ဘာသာစကားဖြင့် ပို၍ ပြည့်စုံနိုင်လှသော ရာသီဥတုဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက် များ၊ ကြိုတင်နေရာချထားသော ကယ်ဆယ်ရေး ပစ္စည်းများ
- + CSO များ၊ EAOများနှင့် အစိုးရတို့ လက်တွဲလုပ်ဆောင်ခြင်း အတွက် အပါအဝင် အရေးပေါ် ရန်ပုံငွေများကို လျင်မြန်စွာ ရယူနိုင်အောင် ဖန်တီးခြင်း

အခြေခံ အဆောက်အအုံများနှင့် အခြားသော ရေရှည် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအတွက် လိုအပ်ချက်များ (“ပို၍ ကောင်းမွန်အောင် ပြန်လည်တည်ဆောက်ခြင်း”)

- + လမ်းများနှင့် တံတားများကို ပြန်လည်တည်ဆောက်ခြင်း၊ မြစ်ကမ်းနံရံများကို ပြန်လည်တည်ဆောက်ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ ရပ်ရွာရှိ သစ်တောများ ပြန်လည်စိုက်ပျိုး ခြင်းနှင့် ထိန်းသိမ်းခြင်း
- + ပြန်လည်ထူထောင်ရေး စီမံကိန်းများ ရေးဆွဲခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့တွင် အမျိုးသမီးများ အပါအဝင် ရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်းခေါင်းဆောင် များကို ပါဝင်စေခြင်း

အသိပညာပေးမြှင့်တင်ပေးခြင်း၊ အများပြည်သူအတွက် ပညာပေးလုပ်ငန်းများနှင့် အခြားသော ရေရှည် လိုက်လျောညီထွေ ပြောင်းလဲခြင်းများ

- + လယ်သမားများ၏ မိရိုးဖလာ အသိပညာများကို အခြေခံ၍ ကောက်ပဲသီးနှံ အသစ်များ နှင့်/သို့မဟုတ် မျိုးကွဲများ ပြောင်းလဲစိုက်ပျိုးရန်/မွေးမြူရန် နှင့် ရွေးချယ်နိုင်ရန် ရပ်ရွာအဖွဲ့အစည်းများကို ထောက်ပံ့ပေးခြင်း၊ စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ လိုက်လျောညီထွေ ပြောင်းလဲမှုများအတွက် နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ အချက်အလက် များနှင့် ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်းများ ထောက်ပံ့ခြင်း၊ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်များနှင့် အတူတကွ သင်ယူလေ့လာရန်နှင့် မျှဝေရန်အတွက် လယ်ယာအသိပညာပေးကျောင်းများ

ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပညာပေးခြင်း :

- + ရပ်ရွာလူထုများနှင့် CSO များသည် နှုတ်ပြော ဖြစ်ရပ်များ၊ သမိုင်းစဉ် အကြောင်းအရာများ၊ ၎င်းတို့၏ အတွေ့အကြုံများနှင့် လိုက်လျောညီထွေဆောင်ရွက် မှုဆိုင်ရာ အောင်မြင်မှုသာမက ဖြစ်ရပ်များကို “အသိအမှတ်ပြုမေးမြန်းမှု” ကို မြန်မာနိုင်ငံရှိ အခြားသော လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများနှင့် မျှဝေနိုင်သည်။

ဒေသန္တရ ခေါင်းဆောင်မှု :

- + ဘေးအန္တရာယ် ကျရောက်မှု မဖြစ်ခင်တွင် အမျိုးသမီးများ ပါဝင်သော ဒေသန္တရ ခေါင်းဆောင်မှု/ကော်မတီများကို အာဏာရှိသူများ (အစိုးရနှင့် EAO များ) က တရားဝင် အသိအမှတ်ပြုကာ ထောက်ပံ့ပေးသင့်သည်။

တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးဆူလီၤကဝီၤပၤပၤဒြဲၣ်နီၤ တဖၣ်-ထံကီၢ်ပဒိၣ် ဒီး EAOs

- + ဒဒ် NCA မုၢ်လၢတၢ်လဲၣ်အသိး ကီၢ်စၢ်ဖျိအပတီၢ်ပၤပၤဒြဲၣ်နီၤတဖၣ် ကပြဟ့ၣ်တၢ်ပျဲလၢ ကီၢ်စံၣ်ဒီးဘၢၣ်ကဝီၤ ပၤပၤဒြဲၣ်နီၤတဖၣ် ကမၤသကိးတၢ်ဒီး CSOsဒီးEAOsတဖၣ် လၢတၢ် မၤဘၢၣ်ဘျီဒီးဘၢၣ်ဒါဒီး တၢ်သ့ၣ်တီၣ်ဂ့ၢ်တီၣ်က့ၢ်တၢ် အတၢ်ဖဲးတၢ်မၤအပူၤန့ၣ်လီၤ (ဖးဒုၤ၂၅))လီၤကဝီၤဒီး ပၤပၤဒြဲၣ်နီၤလၢတၢ်ကရၢကရိအဂၤတဖၣ် (ကီၢ်ရၢၣ်ဒီးတၢ်ဆၢၣ်EAOဒိၣ်နီၤတဖၣ်) ဒိသိးတၢ်မၤသကိးတၢ် ကတုၤထီၣ်ထီၣ်တၢ်ဆူတၢ်ပညိၣ်ဖိတၢ်အကီၢ် ကဘၣ်မၤသကိးတၢ်ဒီးတၢ်ကရၢကရိ လၢအမၤဒၣ်တၢ်တဖၣ်ဒီး ကီၢ်စၢ်ဖျိအပတီၢ်ပဒိၣ်အတၢ်ကရၢကရိဒီး EAO အဒိၣ်အနၢ်တဖၣ်တၢ်ကိး ဒိသိးကမၤသကိးတၢ်ဒီးၤအကီၢ် ကပြဟ့ၣ်လီၤသန့တဖၣ်လီၤ ခါလၢကဟဲအကီၢ် ဘၣ်ဃးဒီးန့ၣ်ဆၢၣ်အတၢ်ယၢၤထူးတီၤတဖၣ်န့ၣ် ကဘၣ်ဆိက မိၣ်ထီၣ်တံၣ်ပံၤစၢၤဒီး လၢတၢ်ဟံးန့ၣ်မုၢ်ဒါအကီၢ် မိတမ့ၢ်ထဲပဒိၣ်တဖၣ်အတၢ်ဘၣ်အသးတဂ့ၢ်, မုၢ်မၤကပြမၤအိၤဒိထံကီၢ်ဒိဘျီဖဲတရၢၣ်အတၢ်ဘၣ်သးဖျိဖျါဖျါန့ၣ်လီၤ
- + တၢ်သ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်အချဲၤလၢအဘၣ်ဘျီဒီးဘၣ်ဒါဒီး မုၢ်ဒိၣ်ကလံၤသီၣ်စီၤအတၢ်တဘျီလိၣ်ဘၣ် စးတဖၣ်, လၢလီၤကဝီၤအပူၤတၢ်လီၤ အကိးထံးတဖၣ် လၢကဒီးန့ၣ်ဘုၤစီၤဟ့ၣ်, လၢကဒီး န့ၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အကီၢ် လီၤကဝီၤအပတီၢ် တၢ်ဟံးစုၣ်န့ၣ်ကျဲဘျီဒီးစဲတဖၣ်, ဒီးသန့ၤ ထီၣ်အသးလၢ လီၤကဝီၤဖိတဖၣ်အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ဒီးတၢ်ချဲၤတၢ်သ့ၣ်အကလုၤလဲၣ်လီၤဆီအဖီ ဒိၣ် ဃုထံၣ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်သ့ၣ် လၢ ကပြသ့ၣ်လီၤအိၤတဖၣ်ဒီး တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျါဒီးအကျိၤကျဲတဖၣ် ဒိဖျိမၤသကိးတၢ်ဒီးထံလီၤကီၢ်ပၤ ပၤကူၣ်သ့ကူၣ်ဘၣ်တဖၣ်ဒီး ထံကီၢ်ဂၤအပူၤကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့တဖၣ်

ဒသေ့န့ၣ်တရ အာဏာပိုင်များ - အစိုးရ နှင့် EAO များ- သို့ အကပြုချက်များ

- + NCA တွင် မျှော်မှန်းထားသည့်အတိုင်း ပြည်ထောင်စု-အဆင့် အစိုးရသည် ပြည်နယ်/ဒေသတွင်း အစိုးရများကို ဘေးအန္တရာယ် တုံ့ပြန်မှုနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်ရေး လုပ်ဆောင်ချက်များတွင် CSOsများ၊ EAOများနှင့်အတူ လက်တွဲလုပ်ဆောင်ရန် အတိအလင်း ခွင့်ပြုထားသင့်သည်(အပိုဒ်ခွဲ ၂၅)။ ဒေသန္တရ နှင့် အခြားသော အစိုးရ အဖွဲ့အစည်းများ (ခရိုင်နှင့်မြို့နယ် EAO အာဏာရှိသူများ)သည် ရည်မှန်းထားသော ဦးတည်ချက်များသို့ ရောက်ရှိနိုင်ရန် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍနှင့် အတူ အလုပ်လုပ်စေကာ ပြည်ထောင်စုအဆင့် အစိုးရနှင့် EAO ခေါင်းဆောင်များသည် DRR ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအတွက် မူဘောင်များ ချမှတ်သင့်သည်။ ရေရှည်တွင် သဘာဝ သယံဇာတများအပေါ်၌ ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ခြင်းနှင့် ထိန်းချုပ်ခြင်းကို ဗဟိုမှ မချုပ်ကိုင်ဘဲ ဖက်ဒရယ် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ စီမံချက်များမှတစ်ဆင့် တရားဝင် လုပ်ဆောင်သင့်သည်။
- + ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်သော မျိုးစေ့များ၊ ကောက်ပဲသီးနှံများ နှင့် ပတ်သက်သော ဒေသတွင်း အရင်းအမြစ်များ၊ အသိပညာများကို ရှာဖွေရန် ရပ်ရွာအဆင့် လမ်းကြောင်းပြချိတ်ဆက်မှု လုပ်ဆောင်ခြင်း၊ဒေသခံ တို့၏ အသိပညာနှင့် မျိုးကွဲများအပေါ် မူတည်၍ ပြောင်းလဲစိုက်ပျိုးရန် သင့်တော်သော မျိုးစေ့များနှင့် စိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ နည်းပညာများကို ရှာဖွေရန် နိုင်ငံတွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာရှိ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များနှင့်တကွ လက်တွဲလုပ်ကိုင်ခြင်း

တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဆူတၢ်ကရၢကရိဒီးပၤဟ့ၣ်မၤ စၢၤတၢ်လၢဟီၣ်ဒိၣ်ဒိဘျီ

- + တၢ်မၤဂ့ၢ်မၤစၢၤအတၢ်ကရၢကရိအပူၤဘၣ်မုၢ်ဘၣ်ဒါတဖၣ်န့ၣ် ကြၢးမုၢ်ပၤလၢကတီၢ်ကလုၤ ဒွဲၣ်တဖၣ်အတၢ်ကတီၢ် န့ၣ်လီၤ
- + ဃုသ့ၣ်ညါအိၤထီၣ်လီၤကဝီၤတၢ်အိၣ်သး ဒီးဃုထံၣ် တၢ်သ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်အချဲၤတဖၣ်လၢအသး ကၢဒီး တူၢ်မုၢ်ဒိၣ်ကလံၤသီၣ်စီၤ အတၢ်ဆိတလဲအကီၢ်
- + ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးတဖၣ်ဒီး ဟ့ၣ်နီၤလီၤအိၤဆူလီၤကဝီၤဖိလံၤတဖၣ်ဒီး မၤထီၣ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျါဒီးအကျိၤအကျဲအပတီၢ် ဒိသိးက ဘၣ်ဘျီဒီးဘၣ်ဒါဒီးန့ၣ်ဆၢၣ် အတၢ်ဆိတလဲအသးအကီၢ် တက့ၢ်

နိုင်ငံတကာ အေဂျင်စီများနှင့် အလှူရှင် များသို့ အကြံပြုချက်များ

- + ထောက်ပံ့ရေးအေဂျင်စီ၏ မြန်မာပြည်တွင်းဝန်ထမ်းသည် ဒေသသုံး(တိုင်းရင်းသား) ဘာသာစကားကို ပြောတတ်သင့်သည်။
- + ဒေသန္တရအသိပညာနှင့် ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှု ဒဏ်ခံနိုင်သော မျိုးစေ့များကို စုံစမ်းဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့် ထောက်ပံ့ခြင်းတို့ ပြုလုပ်ကာ စိုက်ပျိုးစေတတ်သည့်အခါ ရာသီဥတုဒဏ်ခံနိုင်ရည်ရှိသော ရေရှည်တည်တံ့သည့် စိုက်ပျိုးရေးကို မြှင့်တင်ပါ။
- + ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှုအပေါ် လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ NCA (အပိုဒ်ခွဲ ၂၅) အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်းကို တိုက်တွန်းနှိုးဆော်မှု ပြုလုပ်ရန်။

တၢ်ကတိၤစံးဘျူး

အဆိန့ၣ် ActionAid (ကီၢ်ပယီၤ) ဒီးပၤကွဲးလံာ်အနီၣ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲ စံးဘျူးဘၣ်သၢရၣ်န့ၣ်န့ၣ် (AAM) ဒီး (Local Fellow Network) ကရၢဖိတဖၣ် လၢအထူးထီၣ်န့ၣ်ပၤတၢ်သံကွၢ်တဖၣ် တကးဒီးဘၣ် သးကျဲၤန့ၣ်ပၤတၢ်လၢတၢ်ကယိထံတၢ်အဂီၢ်ဒီး ထီၣ်ဒွဲးန့ၣ်ပၤတၢ်ဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢတၢ်သၢသၢကပၤအဖိခိၣ်အယီၤလီၤ စံးဘျူးဘၣ်စ့ၢ်ကီၢ် ပဒိၣ်ပပၤတဖၣ် KNU, DKBA အပူၤခိၣ်ပၤန့ၣ်တဖၣ်, ဒီးပၤလၢအဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်န့ၣ်ပၤတၢ်ကစီၣ်တဖၣ်လၢ တၢ်ပယိထံတၢ်အံၤအဂီၢ်စံးဘျူး ဘၣ်သ့သဲလၢလီၤ စံးဘျူးဘၣ်စ့ၢ်ကီၢ် ပၤလၢအဟ့ၣ်ပၤတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးလုၣ်ခိၣ်ပၤဒိၣ်ဒီး

တၢ်မၤစၢၤဒီးအမ့ၢ် Mariana Cifuentes, Florence Pichon, သါမူးအူ, Jacob Thompson, Alan Smith, Charles Petrie, Matt Maguire ဒီး Sturate Le Marseny ပစံးဘျူးသ့ဒိၣ်မးလီၤ ပၤလၢပဲခိၣ်န့ၣ်ပၤလံာ် Mickael Woods စ့ၢ်ကီၢ်စံးဘျူးဘၣ် အီးဒိၣ်မးလီၤ

ActionAid အဂ့ၢ်အကျိၤ

ActionAid မ့ၢ် တၢ်ကရၢကရိတခါလၢ ဒုးသီၣ်ထီၣ်ပၤဂံၢ်တၢ်စၢ်တဖၣ် အတၢ်ကိးသကြိထီၣ် လီၤဆီၣ်တၢ် ပိၣ်မ့ၢ် ဒီးသ့ၣ်စၢ်သးဘိၣ်တဖၣ်အကလုၢ် ဒီးဖျိတၢ်ဆိးကါ ပၤဂ့ၢ်ဖိခွဲးယၢ်အသးတဖၣ်လီၤ ActionAid အတၢ်မၤဆီၣ်ထီၣ် တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်မၤစၢၤ ဒိသိးပၤကအိၣ်ဘၣ်ဘျူးဘၣ်ဒါ ဖဲမ့ၢ်ခိၣ်ကလံၤသီၣ်ပိၤအတၢ်ဆီတလဲတတၢ်တနါ မၤအသးပံၤအလီၤခဲ,

ဟ့ၣ်တၢ်ကူၣ်သ့လၢ ပၤကသ့တၢ်ကိတၢ်ခဲတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးတဖၣ်ဒီး ကျိၤကျဲၤလၢကတူၢ်ဆၢတၢ်အဂီၢ်ဒီး မၤသကိးတၢ်ဒီးတၢ်ကရၢကရိတဖၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒိဘၣ်လီၤ

စး ထီၣ်လၢ ၂၀၁၃န့ၣ်န့ၣ် ခအသညၣ် ကီၢ်ပယီၤ(န့ၣ်ဒီး အကရၢဖိတဖၣ်ထီၣ်ဖိၣ်ထီၣ်တၢ်ဖဲတၢ်မၤလၢကီၢ်ပယီၤ

မ့ၢ်ထီၣ်ကလံၤစံးတဖၣ်ဒီးဖျိဆီၣ်ထီၣ်ထွဲကျိၣ်စ့လၢပၤယိထံတၢ်တဖၣ်အဂီၢ်လီၤန့ၣ် န့ၣ်ကရၢဖိတဖၣ် ဒိသိးကယိထံးဃုထံၣ်န့ၣ်တၢ် ဂ့ၢ်တဖၣ် အံၤ အဂီၢ် ဘၣ်အိၣ်ဝဲလၢဒုသဝိလၢဘၣ်တၢ်ပယိလီၤန့ၣ်အံၤ ယံၣ်ယံၣ်ထၢထၢလီၤ

မ့ၢ်အိၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါအါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဒီးဆဲးကျိၤတၢ်အိၣ်ဆိးလီၤကျိၣ်တၢ်ပယိဖျိအံၤလၢလံာ်အံၤတက့ၢ်

ActionAid ကီၢ်ပယီၤ ၊ နီၣ်ဂီၢ်(၁), ဝှံၢ်ကပၣ်ကျဲ, ရွၢ်ကီၣ်တံၣ်, ဘဟါဝှံၢ်ဆၣ် ဝှံၢ်တကူၣ်, ကီၢ်ပယီၤ

ကွဲးဒီးနီၣ်ဂီၢ် : + ၉၅ ၁ ၅၄၆၆၇၁
+ ၉၅ ၈ ၆၀၃၁၄၂
ဖဲစံးနီၣ်ဂီၢ် : + ၉၅ ၁ ၅၄၆၆၇၁ (Ext: ၂၃၆)

အဲမ့ၢ်လီၤ: aa.myanmar@actionaid.org
Web: https://myanmar.actionaid.org

ပရူဒဲးတၢ်ကရၢကရိအဂ့ၢ်

Prudence တၢ်ကရၢကရိအံၤ မ့ၢ်တၢ်ကရၢကရိအဒုတခါလၢ အရၢၣ်ဒီးအိၣ်ဖးဒဲး တၢ်မၤဂ့ၢ်မၤစၢၤအတၢ်ကရၢကရိလၢအမ့ၢ် Prudential အတၢ်ကရၢကရိန့ၣ်လီၤ တၢ်ကရၢကရိအံၤအတၢ်ပညိၣ်ဖိတၢ်ဖျိဝဲ ဒိသိးတၢ်ကမၤထီ ထီၣ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ် ခါဆူညါပၤကညိအတၢ်ကရၢကရိ လၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့, တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ဆူၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢတဖၣ်လီၤ တၢ်ဖဲတၢ်မၤစၢၤ ဒိသိးကဆူၣ်ထီၣ်လဲၤထီၣ်အဂီၢ် တၢ်ကရၢကရိအံၤမၤသကိးတၢ်ဒီး NGO တဖၣ်, ထံကီၢ်ပဒိၣ်ပပၤတဖၣ်ဒီး တၢ်ကရၢကရိလၢအမၤဒဲၣ်တၢ်တဖၣ်လၢ တၢ်တိၣ်ကျဲၤလၢလီၤကစီၣ်အပူၤဒီး လီၤကစီၣ်အချၢတဖၣ်အဂီၢ်လီၤ နီၣ် ဒိသိး ပၤကူၣ်ပၤကညိအတၢ်ကရၢကရိတဖၣ်အတၢ်အိၣ်မူကပူၤဖျဲးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်အဂီၢ်, ကဘၣ်ကဘၢ အဂီၢ်ဒီး တူၢ်တၢ်တဘၣ်တနါကန့ၢ်အါထီၣ်အဂီၢ် တၢ်ကရၢကရိအံၤ ဖိၣ်ကဖိထီၣ် လီၤကစီၣ်ဖိတဖၣ် အတၢ်ဆီကမိၣ်ဆီကမးဒီး အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တဖၣ်လီၤ တၢ်ကရၢကရိအံၤမ့ၢ် တၢ်မၤဂ့ၢ်မၤစၢၤ မၤစၢၤကရၢကရိလၢ ဆဲးလီၤမၤလၢ ဟီၣ်ကီၣ်န့ၣ်လီၤ

လၢတၢ်ဒီးန့ၢ်အါထီၣ်တၢ်ကစီၣ်အဂီၢ် ဃုဖးကွၢ်အိၣ်လၢ Website အံၤအပူၤတက့ၢ် <http://www.prudencefoundation.com>

လၢတၢ်ကဖးတၢ်ဟ့ၣ်ထီၣ်အလၢအပဲၤအဂီၢ်